

GUIA PRÀCTICA

Per a la inclusió de clàusules de Responsabilitat Social en la contractació i en subvencions de la Generalitat i el seu sector públic

---

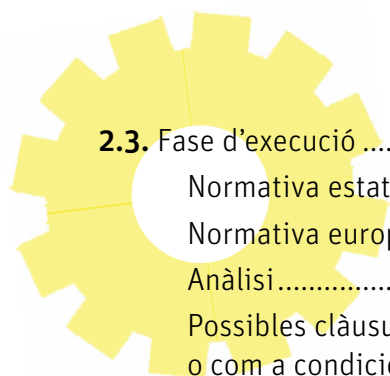

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSELLERIA DE TRANSPARENCIA, RESPONSABILIDAD SOCIAL
PARTICIPACIÓN Y COOPERACIÓN

ÍNDICE

Presentació	4
1. Introducció: qüestions clau	5
2. Incorporació de clàusules de Responsabilitat Social en la contractació pública	8
2.1. Fase preparació dels contractes	8
2.1.1. Objecte del contracte	8
Normativa estatal i autonòmica	8
Anàlisi.....	9
Possibles clàusules a incloure per a la definició de l'objecte del contracte.....	10
Exemples reals a la Comunitat Valenciana	10
2.1.2. Prohibició per a contractar	12
Normativa estatal.....	12
Normativa europea	13
Anàlisi.....	14
Possibles clàusules a incloure com a prohibicions per a contractar	14
2.1.3. Solvència tècnica	15
Normativa estatal i autonòmica	15
Anàlisi.....	15
Possibles clàusules a incloure com a criteri de solvència tècnica.....	16
Exemples reals a la Comunitat Valenciana	17
2.1.4. Contractes reservats	17
Normativa estatal i autonòmica	17
Anàlisi.....	18
Possibles clàusules a incloure específicament en els contractes reservats	20
Exemples reals a la Comunitat Valenciana	20
2.2. Fase d'adjudicació	20
2.2.1. Criteris d'adjudicació	20
Normativa estatal i autonòmica	20
Normativa europea	21
Anàlisi.....	23
Possibles clàusules a incloure com a criteri d'adjudicació.....	24
Exemples reals a la Comunitat Valenciana	27
2.2.2 Criteris de preferència	32
Normativa estatal i autonòmica	32
Anàlisi.....	33
Possibles clàusules a incloure com a criteri de preferència.....	34
Exemples reals a la Comunitat Valenciana	35

2.3. Fase d'execució	36
Normativa estatal i autonòmica	36
Normativa europea	38
Anàlisi	39
Possibles clàusules a incloure com a condicions d'execució o com a condicions especials d'execució.....	39
Exemples reals a la Comunitat Valenciana	41
3. Males pràctiques	42
4. Incorporació de clàusules de responsabilitat social en les subvencions	46
4.1. Criteris o requisits per a obtenir la condició de beneficiari	46
Normativa estatal i autonòmica	46
Anàlisi	46
Exemples reals a la Comunitat Valenciana	47
4.2. Criteris d'exclusió o prohibició per a ser beneficiari	48
Normativa estatal i autonòmica	48
Anàlisi	49
4.3. Criteris de concessió	49
Normativa estatal i autonòmica	49
Anàlisi	51
Exemples reals a la Comunitat Valenciana	52
4.4. Criteris d'obligació	60
Normativa estatal i autonòmica	60
Anàlisi	60
Exemples reals a la Comunitat Valenciana	61
5. Clàusules lingüístiques en el procediment de contractació i en subvencions	62
Bibliografia	65

Presentació

La inserció de clàusules de responsabilitat social en els processos de contractació pública i en l'atorgament de subvencions és una oportunitat per a integrar de manera efectiva criteris socials, ambientals i ètics en tota Administració pública i la seua acció de govern.

Els poders públics i els seus ens instrumentals, i singularment la Generalitat Valenciana i el seu sector públic, han de ser un referent en aquesta matèria en la mesura que a través de la contractació administrativa es fa ús d'importants recursos públics que poden produir efectes positius en les persones o col·lectius, a vegades més vulnerables. Per a això, és necessari que se superen les dificultats existents, com poden ser el desconeixement de les possibilitats que ofereix a hores d'ara la normativa vigent, o la falta de materials, com ara didàctics o de suport als òrgans de contractació.

Amb aquest motiu s'ha elaborat aquest document, per a posar a disposició dels responsables de la contractació pública i de l'atorgament de subvencions un instrument que estructure de forma sistemàtica la normativa existent en l'àmbit europeu, estatal i autonòmic i recopile, a títol exemplificatiu, «possibles clàusules de responsabilitat social a incloure sobretot en els processos de contractació», amb caràcter no taxat, i arreplegue exemples reals i recomanacions.

La guia pràctica per a la inclusió de clàusules de responsabilitat social en la contractació i en subvencions de la Generalitat i el seu sector públic és així una ferramenta a disposició de totes les administracions públiques de la Comunitat Valenciana. Aquesta publicació pretén servir com a referència als òrgans de contractació i als que elaboren les bases reguladores de subvencions, si ho consideren adequat a l'objecte i a les característiques dels contractes i ajudes, perquè en última instància ha de ser l'òrgan de contractació el que en funció de l'objecte del contracte està en condició de preveure quin tipus de clàusules exigeix als licitadors, tenint en compte la normativa vigent.

La guia té un valor afegit perquè és fruit de la tasca realitzada per un grup de treball integrat per tècnics de diferents conselleries, així com de la Federació Valenciana de Municipis i Províncies i del Col·legi de Secretaris, Interventors i Tresorers de l'Administració Local (COSITAL), treball impulsat i coordinat per la Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació.

És un punt de partida, una ferramenta dinàmica l'objectiu de la qual és implantar i incorporar de forma progressiva i transversal el valor de la responsabilitat social en l'Administració valenciana, mitjançant la integració de criteris socials, ambientals i ètics en la contractació i en la concessió d'ajudes públiques. Per a donar suport amb això a polítiques públiques més avançades en matèria social, més inclusives, de major respecte pel medi ambient, pels drets humans, pel comerç just, per la perspectiva de gènere i, en fi, per a posar al servei de l'Administració ferramentes amb la finalitat que la seua acció siga més beneficiosa tant socialment com ambientalment.

La guia va ser aprovada per Acord del Consell en data 4 d'agost de 2016, publicat al DOCV núm. 7852 de 17.08.2016 i en el DOCV núm. 7864 de 02.09.2016 de correcció d'errades.

1. Introducció: qüestions clau

Les clàusules de responsabilitat social són una ferramenta que permet la inclusió d'aspectes socials, ambientals i ètics en la contractació i en les subvencions, la qual cosa les converteix en un mecanisme no sols de satisfacció de necessitats de la societat en la busca per l'interés general, sinó de promoció de polítiques públiques com ara l'accés a l'ocupació, el comerç ètic, la igualtat entre dones i homes, la no-discriminació salarial...

Les subvencions públiques constitueixen una activitat de foment i el seu objectiu és el foment d'una activitat d'utilitat pública, interès social o de promoció d'una finalitat pública. La inclusió de clàusules de responsabilitat social en les bases reguladores i en les convocatòries pot convertir la subvenció en un instrument de desenvolupament de polítiques públiques.

Així mateix, la contractació pública és una peça clau en l'estratègia «Europa 2020, una estratègia per a un creixement intel·ligent, sostenible i integrador», establida en la Comunicació de la Comissió de 3 de març de 2010 com *«un dels instruments basats en el mercat que s'han d'utilitzar per a aconseguir un creixement intel·ligent, sostenible i integrador, i garantir al mateix temps un ús més eficient dels fons públics.»*

La inserció de clàusules d'índole social forma part del moviment de responsabilitat social impulsat des de la Unió Europea els inicis de la qual es van arreplegar en el Llibre Verd *La contractació pública en la Unió Europea: reflexions per al futur (Brussel·les 27/11/1996)*. Aquesta possibilitat d'inserir aspectes socials en la contractació s'arreplegava en la Directiva 2004/18/CE sobre procediments d'adjudicació de contractes públics d'obres, subministraments i serveis i en la Directiva 2004/17CE, per als sectors especials, directives que van ser incorporades íntegrament en la legislació espanyola.

La Directiva 2014/24/UE del Parlament Europeu i del Consell de 26 de febrer de 2014 sobre contractació pública (DOUE 28/03/2014) revisa i modernitza les normes vigents sobre contractació pública *«a fi d'incrementar l'eficiència de la despesa pública, i facilitar en particular la participació de xicotetes i mitjanes empreses (PIME) en la contractació pública, i de permetre que els contractants utilitzen millor la contractació pública en suport d'objectius socials comuns.»*

La nova directiva impulsa definitivament la contractació pública com a ferramenta política per a aconseguir objectius socials. L'Administració contracta per a satisfer la seua necessitat de subministraments serveis, obres, però aquesta contractació no pot limitar-se a açò, sinó que ha d'utilitzar-se com un instrument per al compliment dels seus fins i valors fonamentals: cohesió social, redistribució de la riquesa, igualtat i justícia.

Es tracta d'un canvi de paradigma en la contractació pública: no és que únicament es puguen introduir clàusules socials en determinats supòsits, sinó que quan contracte he d'introduir clàusules socials i hauré d'articular com ho faig, sempre amb el respecte a la legalitat vigent.

Què s'entén per contractació pública socialment responsable?

La Comissió Europea, en la *Guia d'Adquisicions Socials*, defineix la contractació pública socialment responsable com *«les operacions de contractació que tenen en compte un o més dels aspectes socials següents: oportunitats d'ocupació, treball digne, compliment dels drets socials i laborals, inclusió social, igualtat d'oportunitats, disseny d'accessibilitat per a tots, consideració dels criteris de sostenibilitat, incloses les qüestions de*

comerç ètic i un compliment voluntari més ampli de la responsabilitat social empresarial, al mateix temps que es respecten els principis consagrats en el Tractat de la Unió Europea i les directives de contractació.»

Quines avantatges té la inclusió de clàusules socials en la contractació pública i en les subvencions?

La *Guia d'Adquisicions Socials* citada arreplega com a avantatges de la contractació pública socialment responsable les següents:

- Contribuir a millorar el compliment de lleis socials i laborals de polítiques nacionals i internacionals.
- Estimular mercats amb consciència social.
- Demostrar habilitats de governança sensibles als aspectes socials.
- Fomentar la integració de grups significatius en la societat, com poden ser persones amb discapacitat, dones o minories en activitats claus del mercat.
- Garantir despeses públiques més eficaces i eficients amb major afectació real a les persones o col·lectius més desfavorits.

La utilització de clàusules de caràcter social en la contractació i en les subvencions pot convertir-se en un instrument que ajude a avançar cap a una administració més responsable i conscient, cap a un nou model de gestió per a afavorir l'èxit de valors i fins socials, així com el canvi en la cultura de la responsabilitat social tant en l'àmbit públic com a privat, cap a «un model de desenvolupament equitatiu, territorialment equilibrat i sostenible», tal com disposa l'article 19 del nostre Estatut d'Autonomia.

Quines són les clàusules de responsabilitat social que poden impulsar-se en la contractació pública i en les subvencions?

Les clàusules que es poden impulsar tant en la contractació pública com en els procediments de subvencions, entre altres i sense considerar-les com a taxades, són :

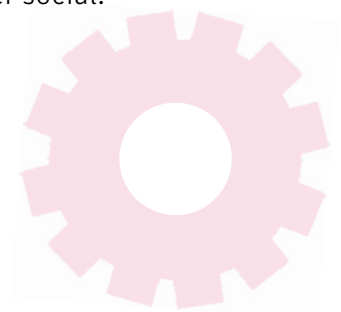
Clàusules socials: la inserció sociolaboral de persones en risc d'exclusió social, elevar la qualitat de l'ocupació, el suport a l'economia social, la diversitat funcional, la igualtat d'oportunitats entre dones i homes, etc.

Clàusules ambientals: la selecció de productes de baix consum, l'eficiència energètica, la reducció d'emissions, el reciclatge de residus, etc.

Clàusules ètiques: la lluita contra la corrupció, el comerç just, etc.

Hi ha cobertura normativa per a afavorir una contractació pública socialment més responsable en els contractes públics en què pel seu objecte no siga incompatible? I en subvencions?

Hi ha un marc normatiu ampli tant en l'àmbit europeu com estatal i autonòmic que estableix les possibilitats de què disposen els poders adjudicadors per a incloure clàusules de caràcter social.

Unió Europea

Directiva 2014/24/UE del Parlament Europeu i del Consell de 26 de febrer de 2014 sobre contractació pública, en els considerants 88, 92, 93, 97, 98, 99, 104, 105 i en els articles 18, 20, 42, 43, 56, 57, 62, 67, 69, 70, 71, 76 i 77.

Estat Espanyol

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic (BOE núm. 276, de 16 de novembre de 2011).

La Llei 38/2003, General de Subvencions (BOE núm. 276, de 18 de novembre de 2003).

Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la Igualtat Efectiva de Dones i Homes.

Comunitat Valenciana

La Llei Orgànica 1/2006, de 10 d'abril, de Reforma de la Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol, de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana.

Llei 1/2015, de 6 de febrer, de la Generalitat, d'Hisenda Pública, del Sector Públic Instrumental i de Subvencions.

Decret Legislatiu 2/2015, de 15 de maig, del Consell, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Cooperatives de la Comunitat Valenciana.

Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'Estatut de les Persones amb Discapacitat.

Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell de la Generalitat, pel qual es regulen mesures en els procediments de contractació administrativa i de concessió de subvencions per al foment d'ocupació de les persones amb discapacitat.

Acord de 27 de març de 2015, del Consell, pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat.

Acord de 29 d'abril de 2011, del Consell, pel qual s'impulsen mesures d'estalvi energètic i utilització racional dels recursos en la gestió de l'administració de la Generalitat.

Com es poden incloure les clàusules?

En el procediment de contractació pública podem incloure clàusules de responsabilitat social en les diferents fases d'aquest.

En aquest sentit, en la fase de preparació es poden incloure tant en definir l'objecte del contracte, com en establir les prohibicions de contractar. Així mateix, poden igualment introduir-se en establir els criteris de solvència i en els anomenats contractes reservats. Per la seua banda, en la fase d'adjudicació poden incloure's bé com a criteris d'adjudicació, o bé com a criteris de preferència. I finalment, en la fase d'execució, es poden introduir com a condicions especials d'execució del contracte.

En el procediment de subvencions la introducció de clàusules de responsabilitat social no és tan restrictiva o limitadora com en les contractacions. La legislació possibilita la introducció de clàusules si s'estableixen en les bases reguladores o en la convocatòria com a criteris d'exclusió o prohibició per a resultar beneficiari, criteris d'accés, criteris de concessió i criteris d'obligació.

2. Incorporació de clàusules de Responsabilitat Social en la licitació de contractes públics

2.1. Fase preparació dels contractes

2.1.1. Objecte del contracte

Normativa Estatal i Autonòmica

Normativa Estatal

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic

Article 86. Objecte del contracte

1: L'objecte dels contractes del sector públic haurà de ser determinat.

Article 25. Llibertat de pactes

1: «En els contractes del sector públic podran incloure's qualssevol pactes, clàusules i condicions, sempre que no siguin contraris a l'interés públic, a l'ordenament jurídic i als principis de bona administració».

Article 22. Necessitat i idoneïtat del contracte i eficiència en la contractació.

1: «Els ens, organismes i entitats del sector públic no podran realitzar altres contractes que aquells que siguin necessaris per al compliment i realització dels seus fins institucionals. A aquest efecte, la naturalesa i l'extensió de les necessitats que pretenen cobrir-se mitjançant el contracte projectat, així com la idoneïtat del seu objecte i contingut per a satisfer-les, han de ser determinades amb precisió, i deixar constància d'això en la documentació preparatòria, abans d'iniciar el procediment encaminat a la seua adjudicació».

Normativa Autonòmica

Acord de 27 de març de 2015, del Consell, pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, així com en matèria de subvencions de l'Administració de la Generalitat

Apartat quart. Clàusules socials en les fases del procediment de contractació pública: «En la descripció de l'objecte del contracte i de les especificacions tècniques, s'haurà d'incloure de forma expressa la dimensió social de les obres o els serveis o subministraments que necessiten contractar, sempre que la seua naturalesa ho permeti i no es perjudique amb això la seua execució. La dimensió social de les obres, serveis o subministraments es referirà a la satisfacció de necessitats pròpies de les categories de població especialment desfavorides a les que pertanguen les persones usuàries o beneficiàries de les prestacions a contractar».

Acord de 29 d'abril de 2011, del Consell, pel qual s'impulsen mesures d'estalvi energètic i utilització racional dels recursos en la gestió de l'administració de la Generalitat.

Apartat tercer: Impulsar la incorporació de directrius mediambientals en els procediments de compra i contractació pública de les administracions públiques de la Generalitat, a través de polítiques de compra pública verda, mitjançant la incorporació de criteris i especificacions mediambientals per a l'execució d'obres i l'adquisició de béns i servicis, d'acord amb les directrius establides en la Directiva 2004/18/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 31 de març, i en la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de Contractes del Sector Públic».

Anàlisi

La Comunicació Interpretativa de la Comissió Europea, de 15 d'octubre de 2001, sobre la legislació comunitària de contractes públics i les possibilitats d'integrar aspectes socials en els contractes esmentats, estableix: «*La primera ocasió d'integrar aspectes socials en un contracte públic es presenta en el moment d'elecció de l'objecte del contracte, o simplificant quan es planteja la pregunta què desitge construir o comprar com a Administració Pública? En aquesta fase els poders adjudicadors gaudeixen d'una bona oportunitat per a tindre en compte els aspectes socials i triar un producte que es corresponga amb els seus objectius socials*».

En la pràctica, la dita previsió adquireix especial importància: la possibilitat d'incorporar clàusules de caràcter social en un contracte, si bé correspon a una altra fase del procediment com és l'adjudicació, és en el moment de definir l'objecte del contracte quan adquireix tota la seua rellevància a fi de salvaguardar la legalitat dels criteris d'adjudicació de caràcter social.

En aquest sentit, és convenient i recomanable la seua inclusió expressa en el títol o descripció de l'objecte del contracte, això a fi de complir la necessitat de vinculació entre l'objecte i les clàusules de responsabilitat social que s'inclouen ja que, en definitiva, aquestes tracten de la pròpia prestació contractual o de les característiques o mode d'executar el contracte.

En aquest punt, la Directiva 2014/24/UE del Parlament Europeu i del Consell de 26 de febrer de 2014 sobre contractació pública aclareix que és el que s'entén com a vinculació a l'objecte del contracte, així en el considerant 104 en referir-se a les condicions d'execució estableix: «*Les condicions d'execució d'un contracte han de ser compatibles amb la present directiva sempre que no siguin directament o indirectament discriminatòries i estiguen vinculades a l'objecte del contracte, que comprén tots els factors que intervenen en el procés específic de producció, prestació o comercialització. L'anterior inclou les condicions relatives al procés d'execució del contracte, però exclou els requisits relatius a la política general de l'empresa*».

Per tant, i a títol d'exemple, no seria lògic que un contracte l'objecte del qual siga el subministrament de paper, redactat d'aquesta manera, perquè no arplegue la frase «amb requisits mediambientals» en la definició, impedira a aquesta contractació exigir aquests requisits en les fases de valoració d'ofertes o de condicions d'execució mediambientals, ja que l'objecte del contracte és tot allò que guarda relació amb la seua producció, prestació o comercialització.

Quin ha de ser aleshores el límit en la inclusió de clàusules socials? Com diu la directiva, tot el que es refereix «als requisits relatius a la política general de l'empresa». És a dir, un contracte l'objecte del qual siga la neteja i no es referisca en la seua definició a aspectes socials, no impedeix que puguin articular-se criteris de valoració o condicions especials d'execució que estiguen referits en tot cas a la prestació concreta que s'està contractant. Per exemple, no es pot exigir a l'empresa que el personal de què disposa tinga unes certes característiques (persones en risc d'exclusió, col·lectius desfavorits, etc.: açò és política d'empresa), però sí que el personal concret que es dedique a l'execució del contracte, les tinga, i poder exigir-les com a condició especial d'execució.

Possibles clàusules a incloure per a la definició de l'objecte del contracte

A. Clàusules socials

1. Constitueix l'objecte del contracte xxx que inclou/incorpora característiques directament vinculades a l'execució d'un projecte d'inserció laboral.
2. Constitueix l'objecte del contracte xxx, que inclou/incorpora característiques directament vinculades a accions positives de gènere.
3. Constitueix l'objecte del contracte xxx, mitjançant l'execució d'un projecte d'inserció sociolaboral per a persones amb discapacitat.
4. És objecte del present contracte d'obres, la reforma i canvi de cobertes i reforma interior del centre d'acollida temporal de persones sense llar en situació d'exclusió social, amb contractació de (dos) persones perceptores de la renda mínima d'inserció, registrades així per l'organisme autònom/òrgan directiu autonòmic gestor de la dita prestació).
5. L'objecte del contracte és el servei de neteja dels edificis municipals incloent la contractació de persones en situació o risc d'exclusió social.

B. Clàusules ambientals

1. Contracte de serveis de neteja respectuós amb el medi ambient.
2. Contracte de serveis de menjar procedent d'agricultura ecològica.
3. Contracte de subministrament d'equips informàtics energèticament eficients.
4. Contracte de subministrament menjar ecològica per a les guarderies públiques.
5. Contracte per a l'execució d'edifici públic eficient energèticament.
6. Contracte de subministrament de paper reciclatge lliure de clor (TFC).

C. Clàusules ètiques

L'objecte del contracte és el subministrament de màquines expenedores per a edificis municipals amb productes de comerç just.

Exemples reals a la Comunitat Valenciana

- Generalitat Valenciana

CONTRACTE DE SUBMINISTRAMENT DE PAPER PER A IMPRESSIÓ I ESCRIPTURA AMB CRITERIS MEDIAMBIENTALS (EXEMPLE REAL. ACORD MARC DE CONTRACTACIÓ CENTRALITZADA DEL SUBMINISTRAMENT DE PAPER PER A IMPRESSIÓ I ESCRIPTURA AMB CRITERIS MEDIAMBIENTALS. EXP. 1/12CC)

Justificació de l'elecció d'un paper amb criteris mediambientals

«Seleccionar el tipus de paper. La selecció de paper s'emmarca dins del compromís amb la política ambiental de l'Administració de la Generalitat Valenciana, incloent-hi tot el seu sector públic, per a intentar mantindre la millora contínua de les seues pràctiques ambientals i, en particular, racionalitzar el consum de paper, mitjançant la sensibilització per a canviar hàbits i comporta-

ments de les persones i fer-los ambientalment més responsables. Es tracta d'introduir criteris de sostenibilitat en els contractes de subministrament de paper i de reduir els impactes ambientals per la utilització d'aquest.

L'Acord de 29 d'abril de 2011 (DOCV de 4 de maig de 2011), del Consell, pel qual s'impulsen mesures d'estalvi energètic i utilització racional dels recursos en la gestió de l'administració de la Generalitat, l'apartat tercer del qual estableix la determinació del Consell a «Impulsar la incorporació de directrius mediambientals en els procediments de compra i contractació pública de les administracions públiques de la Generalitat, a través de polítiques de compra pública verda, mitjançant la incorporació de criteris i especificacions mediambientals per a l'execució d'obres i l'adquisició de béns i serveis, d'acord amb les directrius establides en la Directiva 2004/18/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 31 de març, i en la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de Contractes del Sector Públic».

En línia amb el que s'ha exposat, i seguint així mateix els objectius del Pla de Contractació Pública Verda de l'Administració General de l'Estat, publicat en l'Ordre/PRE/116/2008, de 21 de gener, pel qual es pretén complir les metes establides per la Comunitat Europea en l'Estratègia revisada per a un desenvolupament sostenible, la present licitació tracta de facilitar el compliment dels següents objectius:

1r Aconseguir un consum de paper reciclat del 90 % respecte del consum total abans del 31 de desembre de 2015

2n Estabilització del consum de paper d'oficina i reducció, en els pròxims anys, i en tot cas abans del 31 de desembre de 2015, d'un 20 % en el volum total de consum actual.

Respecte de les característiques tècniques i mediambientals exigides al producte, s'han tingut en compte els criteris establits en la Comunicació de la Comissió al Parlament Europeu, al Consell, al Comité Econòmic i Social Europeu i al Comité de les Regions, de 16 de juliol de 2008, denominada «Contractació pública per a un medi ambient millor» en què s'arreglen un conjunt preliminar de criteris comuns de Contractació Pública Ecològica (CPE).

La dita comunicació estableix que s'han elaborat criteris per a grups de productes i serveis de deu sectors, prèviament identificats com els més idonis per a posar en pràctica la CPE, entre els quals es troba el paper.

Els criteris s'han basat en els de les etiquetes ecològiques europees i nacionals existents, quan ha sigut apropiat, així com en la informació obtinguda de les parts interessades de la indústria i de la societat civil».

- Ayuntamiento de Castelló

PLEC DE CLÀUSULES ADMINISTRATIVES PARTICULARS QUE REGULA LA CONTRACTACIÓ, MITJANÇANT PROCEDIMENT OBERT DEL SERVEI «ESCOLA DE MATÍ I VESPRADA, CURS 2012-2013».

1A. OBJECTE DEL CONTRACTE

«El present plec té per objecte regular la contractació, mitjançant procediment obert, de la prestació del servei denominat «Escola de matí i vesprada, curs 2012-2013», amb la incorporació de criteris d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

3A. NECESSITATS A SATISFER MITJANÇANT EL CONTRACTE I ELS FACTORS DE TOT TIPUS A TINDRE EN COMPTE

Les necessitats que es pretenen satisfer amb la present contractació són les següents:

- Facilitar la conciliació de la vida familiar i laboral, atenent xiquets/xiquetes en horaris adequats a jornades laborals, no coincident amb els horaris escolars habituals (de 7:30 a 9:00 hores i de 17:00 a 18:30 hores).
- Afavorir la incorporació de les dones i homes al món laboral en condicions d'igualtat, en especial la de dones víctimes de violència de gènere».

- Universitat Jaume I de Castelló

EXPEDIENT AS/7/08

OBJECTE DEL CONTRACTE: «Inserció obligatòria de café procedent del comerç just en les màquines automàtiques expendedores...

... Segons les especificacions tècniques en cada sala de descans (3 en total, 1 per centre) una de les màquines de begudes calentes haurà d'utilitzar café de comerç just».

2.1.2. Prohibició per a contractar

Normativa Estatal

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic

Article 60. Prohibicions de contractar

1. «No podran contractar amb les entitats previstes en l'article 3 de la present llei amb els efectes establits en l'article 61 bis, les persones en els quals concórrega alguna de les circumstàncies següents:

[...]

b) Haver sigut sancionat amb caràcter ferm per infracció greu en matèria professional, de falsejament de la competència, d'integració laboral i d'igualtat d'oportunitats i no discriminació de les persones amb discapacitat, o d'estrangeria, de conformitat amb el que estableix la normativa vigent; per infracció molt greu en matèria mediambiental, d'acord amb el que estableix la Llei 21/2013, de 9 de desembre, d'Avaluació Ambiental; en la Llei 22/1988, de 28 de juliol, de Costes; en la Llei 4/1989, de 27 de març, de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres; en la Llei 11/1997, de 24 d'abril, d'Envasos i Residus d'Envasos; en la Llei 10/1998, de 21 d'abril, de Residus; en el Text Refós de la Llei d'Aigües, aprovat per Reial Decret Legislatiu 1/2001, de 20 de juliol, i en la Llei 16/2002, d'1 de juliol, de Prevenció i Control Integrats de la Contaminació; o per infracció molt greu en matèria laboral o social, d'acord amb el que disposa el Text Refós de la Llei sobre Infraccions i Sancions en l'Ordre Social, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 5/2000, de 4 d'agost, així com per la infracció greu prevista en l'article 22.2 de l'esmentat text.»

[...]

d) No trobar-se al corrent en el compliment de les obligacions tributàries o de Seguretat Social imposades per les disposicions vigents, en els termes que reglamentàriament es determinen; o en el cas d'empreses de 50 o més treballadors, no complir el requisit que almenys el 2 per cent dels seus empleats siguin treballadors amb discapacitat, de conformitat amb l'article 42 del Reial Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei General de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social, en les condicions que reglamentàriament es determinen.

En relació amb el compliment de les seues obligacions tributàries o amb la Seguretat Social, es considerarà que les empreses es troben al corrent en aquest quan els deutes estiguen ajornats, fraccionats o se n'haguera acordat la suspensió en ocasió de la impugnació d'aquests deutes.»

Normativa Europea

Directiva 94/33/CE, de 22 de juny de 1994, relativa a la protecció de joves en el treball

Article 1. Objecte

1. «Els estats membres adoptaran les mesures necessàries per a prohibir el treball dels xiquets.

En les condicions previstes en la present directiva, vetlaran perquè l'edat mínima d'admissió a l'ocupació o al treball no siga inferior a l'edat en la qual cessa l'obligació d'escolaritat a temps complet imposada per la legislació nacional ni, en tot cas, a 15 anys.

2. Els estats membres vetlaran perquè el treball dels adolescents estiga estrictament regulat i protegit en les condicions previstes en la present directiva.

3. Amb caràcter general, els estats membres vetlaran perquè els empresaris garantisquen als joves condicions de treball adaptades a la seua edat.

Hauran de vetlar, així mateix, per la protecció dels joves contra l'explotació econòmica i contra qualsevol treball que pugja perjudicar la seua seguretat, la seua salut o el seu desenvolupament físic, psicològic, moral o social o posar en perill la seua educació».

Anàlisi

Tant la legislació comunitària com la Llei de Contractes del Sector Públic contenen una sèrie de circumstàncies en què la situació personal d'un licitador pot donar lloc a la seua exclusió de participar en qualsevol procediment de contractació pública, és a dir, a la prohibició de contractar amb el dit licitador.

En aquest sentit, la norma contractual obliga el licitador a presentar una declaració responsable de no estar inclosa l'empresa i els seus administradors en cap de les causes de prohibició de contractar recollides en el mencionat article 60, sense que aquesta declaració pugui referir-se a aspectes concrets, sinó a la prohibició general.

Sorgeix el dubte de si es poden establir clàusules de responsabilitat social com a sistemes d'inadmissió a la licitació. En principi poden incorporar-se sempre que es referisca als supòsits establits en l'article 60, però no resulta aconsellable, ja que l'òrgan de contractació no pot declarar per si mateix la procedència de la prohibició, sinó que requereix l'existència d'una infracció greu amb caràcter ferm i declarada per l'òrgan competent en la matèria.

Possibles clàusules a incloure com a prohibicions per a contractar

S'estableix la prohibició per a contractar les persones i/o entitats que concórreguen en alguna de les circumstàncies següents:

1. Haver sigut sancionat amb caràcter ferm per infracció greu en matèria professional, de falsejament de la competència, d'integració laboral i d'igualtat d'oportunitats i no discriminació de les persones amb discapacitat o d'estrangeria, de conformitat amb el que estableix la normativa vigent.

2. Haver sigut sancionat amb caràcter ferm per infracció molt greu en matèria mediambiental, d'acord amb el que estableixen la Llei 21/2013, de 9 de desembre, d'Avaluació Ambiental; la Llei 22/1988, de 28 de juliol, de Costes; la Llei 4/1989, de 27 de març, de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres; la Llei 11/1997, de 24 d'abril, d'Envasos i Residus d'Envasos; la Llei 10/1998, de 21 d'abril, de Residus; el Text Refós de la Llei d'Aigües, aprovat per Reial Decret Legislatiu 1/2001, de 20 de juliol, i la Llei 16/2002, d'1 de juliol, de Prevenció i Control Integrats de la Contaminació.

3. Haver sigut sancionat amb caràcter ferm per infracció molt greu en matèria laboral o social, d'acord amb el que disposa el Text Refós de la Llei sobre Infraccions i Sancions en l'Ordre Social, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 5/2000, de 4 d'agost, així com per la infracció greu prevista en l'article 22.2 de l'esmentat text.»

No obstant això, cal advertir-se que per als contractes SARA caldrà ajustar-se al que disposa el Document Europeu Únic de Contractació.

2.1.3. Solvència tècnica

Normativa Estatal i Autonòmica

Normativa Estatal

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de Contractes del Sector Públic

Article 62. Exigència de solvència

1. «Per a subscriure contractes amb el sector públic els empresaris hauran d'acreditar estar en possessió de les condicions mínimes de solvència econòmica i financera i professional o tècnica que determine l'òrgan de contractació. Aquest requisit serà substituït pel de la classificació, quan aquesta siga exigible d'acord amb el que disposa aquesta llei.
2. Els requisits mínims de solvència que haja de tindre l'empresari i la documentació requerida per a acreditar-los s'indicaran en l'anunci de licitació i s'especificaran en el plec del contracte i hauran d'estar vinculats al seu objecte i ser proporcionals a aquest.»

Normativa Autonòmica

Acord de 27 de març de 2015, del Consell pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, així com en matèria de subvencions de l'Administració de la Generalitat

Apartat sisé. Solvència tècnica

1. «En aquells contractes que tinguen per objecte prestacions vinculades directament a la satisfacció de necessitats pròpies de categories de població especialment desfavorides i, d'acord amb el que estableix la normativa aplicable en matèria de contractes del sector públic, els òrgans de contractació podran incorporar clàusules socials en la determinació de la solvència tècnica dels licitadors, utilitzant per a això els mitjans d'acreditació que s'estableixen en els articles 76 a 79 del Text Refós de la Llei de Contractes del Sector Públic, i sempre que a l'empresari no se li exigisca classificació d'acord amb el que disposen els articles 65 a 67 del Text Refós de la Llei de Contractes del Sector Públic.
2. De conformitat amb el que disposa l'article 63 del Text Refós de la Llei de Contractes del Sector Públic sobre la integració de la solvència amb mitjans externs, la solvència tècnica de caràcter social podrà acreditar-se amb els mateixos mitjans que s'estableixen en els articles 76 a 79 de l'esmentat text legal i justificar documentalment que hi ha un negoci jurídic vigent amb altres entitats que disposen de l'adequada solvència tècnica, que demostra que per a l'execució del contracte es disposa dels mitjans efectivament requerits, independentment de la naturalesa jurídica dels vincles existents entre l'empresari i les altres entitats».

Anàlisi

La solvència tècnica suposa un requisit necessari per a ser admés a la licitació, en establir uns paràmetres de capacitat tècnica i professional i de solvència econòmica que han de posseir les empreses licitadores per a ser admeses en el procediment.

En aquest sentit, la solvència tècnica de l'empresari s'haurà d'acreditar per un o més dels mitjans, a elecció de l'òrgan de contractació, que s'arreglen en la norma contractual. En concret, per al contracte d'obres caldrà ajustar-se al que disposa l'article 76; per al de subministraments, al que disposa l'article 77, i per al de serveis, a les previsions de l'article 78 de l'esmentada norma.

En els contractes d'obres i de serveis classificats s'ha de tindre en compte que la classificació del licitador en el subgrup que li corresponga l'eximeix d'acreditar els requisits de solvència que s'hagen establert.

Si ens centrem en la possibilitat d'introduir clàusules de responsabilitat social en aquesta fase del contracte, aquests requisits mínims de solvència han d'estar necessàriament vinculats a l'objecte del contracte i, en tot cas, ser proporcionats a aquest.

Així, i partint d'aquesta vinculació a l'objecte del contracte, podem determinar que és admissible incorporar requisits de solvència emmarcats en la responsabilitat social no com a norma general ni per a tots els contractes, sinó en supòsits concrets. Açò és, si l'especificitat i el contingut del contracte tenen una naturalesa social, lògicament comportarà l'exigència d'una solvència tècnica determinada.

Per tant, l'exigència d'aquesta capacitat tècnica determinada esdevé imprescindible per a la correcta execució del contracte, en requerir-se uns coneixements tècnics concrets i una experiència en matèria de responsabilitat social.

Possibles clàusules a incloure com a criteri de solvència tècnica

A. Clàusules socials

1. Experiència en la prestació de serveis socials o assistencials semblants realitzats en els tres últims anys amb indicació d'import de facturació.

2. Formació específica de l'equip humà que prestarà el servei amb indicació d'hores de formació i currículum en la matèria social específica (inserció, exclusió, gènere, discapacitat, etc.).

B. Clàusules ambientals

Acreditació solvència tècnica i professional en un contracte d'obres amb criteris ambientals.

Sobre a). Documentació general.

Acreditació solvència tècnica i professional. S'acreditarà pels mitjans següents:

1. Relació de les obres executades en el curs dels cinc últims anys, avalats per certificats de bona execució que indiquen l'import, les dates i el destinatari públic o privat d'aquestes.

2. Disposar de Sistemes de Gestió Ambientals certificats per als serveis de construcció i obres (EMAS, ISO 14001 o equivalent) o disposar de procediments i instruccions de treball per a la salut laboral i l'atenció del medi ambient. Cal adjuntar-hi els procediments per a avaluar la seua solvència.

3. Declaració que indique la plantilla mitjana anual de l'empresari i la descripció del personal directiu i responsable de les obres durant els tres últims anys i que acredite que es disposa de personal tècnic que tinga experiència i coneixements requerits per a l'execució dels aspectes mediambientals del contracte.

4. Declaració sobre la maquinària, el material i l'equip tècnic del que disposarà l'empresari per a executar el contracte, que haurà de complir els requisits ambientals mínims exigits.

Exemples reals a la Comunitat Valenciana

- Generalitat Valenciana. Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural

CONTRACTACIÓ DE LABORATORIS PER A LA REALITZACIÓ D'ANÀLISI D'AIGÜES DE BANY I ABOCAMENTS AL MAR A LA COMUNITAT VALENCIANA DURANT L'ANY 2015

criteri de solvència: «Característiques mediambientals de l'empresa: Els licitadors hauran de presentar el certificat que demostre que actuen segons les bones pràctiques de gestió mediambiental; ja siga per haver establert un sistema de gestió ambiental en virtut del Reglament (CE) EMAS III núm. 1221/2009, o basant-se en la norma internacional EN ISO 14.001, o una altra norma equivalent»

2.1.4. Contractes Reservats

Normativa Estatal i Autonòmica

Normativa Estatal

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de Contractes del Sector Públic

Disposició addicional cinquena. Contractes reservats.

1. «Mitjançant un acord del consell de ministres o a través de l'òrgan competent en l'àmbit de les comunitats autònomes i de les entitats locals, es fixaran percentatges mínims de reserva del dret a participar en els procediments d'adjudicació de determinats contractes o de determinats lots d'aquests a centres especials d'ocupació i a empreses d'inserció regulades en la Llei 44/2007, de 13 de desembre, per a la regulació del règim de les empreses d'inserció, que complisquen els requisits establerts en dita normativa per a tindre aquesta consideració o un percentatge mínim de reserva de l'execució d'aquests contractes en el marc de programes d'ocupació protegit, a condició que almenys el 30 per cent dels empleats dels centres especials d'ocupació, de les empreses d'inserció o dels programes siguen treballadors amb discapacitat o en risc d'exclusió social.

En el referit acord del consell de ministres o a través de l'òrgan competent en l'àmbit de les comunitats autònomes i de les entitats locals, es fixaran les condicions mínimes per a garantir el compliment del que estableix el paràgraf anterior.

2. *En l'anunci de licitació s'haurà de fer referència a la present disposició».*

Normativa Autonòmica

Acord de 27 de març de 2015, del Consell pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, així com en matèria de subvencions de l'Administració de la Generalitat

Apartat cinqué. Reserva de contractes

1. *«De conformitat amb el que disposa la normativa en matèria de contractes del sector públic i segons el que disposa el paràgraf 3 del present apartat, els òrgans de contractació reservaran la participació en els procediments d'adjudicació de contractes a centres especials d'ocupació o la seua execució en el marc de programes d'ocupació protegit quan almenys el 70% dels treballadors i les treballadores afectats/afectades siguen persones amb discapacitat que, a causa de l'índole o a la gravetat de les seues deficiències, no puguem exercir una activitat professional en condicions normals d'ocupació ordinària.*

2. *En l'anunci de licitació s'haurà de fer referència al present acord. Juntament amb les anteriors previsions, s'hauran d'observar els requisits següents:*

a) *En qualsevol cas, les empreses a què podran aplicar-se els contractes reservats hauran de complir els requisits establits en les disposicions específiques reguladores del règim jurídic que els resulte aplicable i l'acreditació dels quals s'exigirà en els plecs corresponents i la seua activitat o objecte social hauran d'estar relacionats directament amb l'objecte del contracte.*

b) *La qualificació com a reservat haurà de constar en l'expedient administratiu i mencionar-se, si és el cas, en l'objecte i el títol del contracte.*

c) *La reserva a centres especials d'ocupació o programes d'ocupació protegit quan almenys el 70 per cent de les persones treballadores siguen persones amb discapacitat podrà aplicar-se a aquells que s'adjudiquen com a contracte menor o per procediment negociat quant a la quantia.*

d) *Els objectes contractuals susceptibles de reserva són les obres de conservació i els serveis de manteniment i conservació de béns immobles, els serveis de missatgeria, correspondència i distribució, arts gràfiques, neteja i bugaderia, restauració, arplega i transport de residus, hostaleria, serveis socials, logística, hostalatge i turisme rural, així com els serveis i els subministraments auxiliars per al funcionament de l'Administració.*

3. *Cada una de les conselleries en què s'estructura el Consell, així com cada un dels ens esmentats en l'apartat 2 d'aquest acord, procuraran que els contractes reservats, en còmput anual, arriben almenys al 3% del nombre de contractes adjudicats en l'exercici pressupostari immediatament anterior, i s'haurà d'emetre un informe motivat en el cas que no s'aconseguisca arribar a la dita xifra».*

(NOTA: Totes les referències contingudes en la normativa més amunt esmentada sobre el 70% s'haurà d'entendre el 30%, segons l'última redacció donada a la disposició addicional cinquena del Reial Decret Legislatiu 3/2011 de 14 de novembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de Contractes del Sector Públic).

Els contractes reservats permeten a qualsevol administració pública reservar la participació en la licitació exclusivament als centres especials d'ocupació que es troben inscrits en el corresponent Registre, i a les empreses d'inserció legalment constituïdes i qualificades.

Açò significa que només poden presentar-se i ser admesos aquests dos tipus d'empreses, empreses els fins primordials de les quals les fan diferenciar-se de la resta, donada la seua funció social i el seu caràcter innegablement integrador.

Per tant, i en virtut de la dita especificitat, ha d'advertir-se en l'anunci de licitació la categoria de contracte reservat, i indicar en el plec que únicament poden accedir a la licitació els centres especials d'ocupació, així com les empreses d'inserció.

Finalment, cal tindre en compte que la normativa aplicable estableix una relació d'objectes contractuals taxats que són susceptibles de reserva.

Què són centres especials d'ocupació ?

L'article 43 del Reial Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei General de Drets de les Persones amb Discapacitat i de la seua inclusió social els defineix com *«aquells l'objectiu principal dels quals és el de realitzar una activitat productiva de béns o de serveis, participant regularment en les operacions del mercat, i tenen com a finalitat assegurar una ocupació remunerada per a les persones amb discapacitat; al mateix temps que són un mitjà d'inclusió del nombre més gran d'aquestes persones en el règim d'ocupació ordinari. Igualment, els centres especials d'ocupació hauran de prestar, a través de les unitats de suport, els serveis d'ajust personal i social que requereixen les persones treballadores amb discapacitat, segons les seues circumstàncies i d'acord amb el que es determine reglamentàriament.*

2. La plantilla dels centres especials d'ocupació estarà constituïda pel nombre més gran de persones treballadores amb discapacitat que permeta la naturalesa del procés productiu i, en tot cas, pel 70 per 100 d'aquella. A aquests efectes no es contemplarà el personal sense discapacitat dedicat a la prestació de serveis d'ajust personal i social.»

Què són empreses d'inserció sociolaboral?

L'article 4 de la Llei 44/2007, de 13 de desembre, per a la regulació del règim de les empreses d'inserció, disposa que tindrà la consideració *«aquella societat mercantil o societat cooperativa legalment constituïda que, degudament qualificada pels organismes autonòmics competents en la matèria, realitze qualsevol activitat econòmica de producció de béns i serveis, l'objecte social de la qual tinga com a fi la integració i la formació sociolaboral de persones en situació d'exclusió social com a trànsit a l'ocupació ordinària».*

Normativa aplicable

Reial Decret 2273/1985, de 4 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament dels Centres Especials d'Ocupació.

Llei 44/2007, de 13 de desembre, per a la regulació del règim de les empreses d'inserció.

Llei 1/2007, de 5 de febrer de la Generalitat, per la qual es regulen les empreses d'inserció per a fomentar la inclusió social a la Comunitat Valenciana.

Decret 81/2009, de 12 de juny, del Consell, pel qual es dicten normes de desplegament per a la qualificació, registre i foment de les empreses d'inserció a la Comunitat Valenciana.

Possibles clàusules a incloure específicament en els contractes reservats

Els centres especials de treball i les empreses d'inserció que vulguen participar en aquesta licitació han d'estar inscrits respectivament en el Registre de Centres Especials d'Ocupació o en el Registre d'Empreses d'Inserció del departament competent en la matèria.

Exemples reals a la Comunitat Valenciana

- Generalitat Valenciana. Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació

CONDICIONS DE CONTRACTACIÓ MENOR DE SERVEIS DE JARDINERIA EN LA SEU DE LA CONSELLERIA DE TRANSPARÈNCIA, RESPONSABILITAT SOCIAL, PARTICIPACIÓ I COOPERACIÓ SÍTIA AL PASSEIG DE L'ALBEREDA, 16 DE VALÈNCIA RESERVAT A CENTRES ESPECIALS D'OCUPACIÓ (Acord del Consell de 27 de març de 2015, pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, així com en matèria de subvencions de l'Administració de la Generalitat DOCV 02.04.2015).

1. DEFINICIÓ DE L'OBJECTE DEL CONTRACTE: «Servei de manteniment dels jardins situats en l'edifici dels serveis centrals de la Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació, situat al passeig de l'Albereda, 16 de València, edifici «La Cigüeña». Contracte RESERVAT A CENTRES ESPECIALS D'OCUPACIÓ, segons l'Acord del Consell de 27 de març de 2015 abans mencionat.

Els centres especials d'ocupació hauran d'estar constituïts de conformitat amb el que estableix l'article 43 i concordadors del Reial Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei General de Drets de les Persones amb Discapacitat i de la seua Inclusió Social».

2.2. Fase d'adjudicació

2.2.1. Criteris d'adjudicació

Normativa Estatal i Autonòmica

Normativa Estatal

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic

Article 150. Criteris de valoració de les ofertes

«1. Per a la valoració de les proposicions i la determinació de l'oferta econòmicament més avantajosa s'haurà d'atendre criteris directament vinculats a l'objecte del contracte, com ara la qualitat, el preu, la fórmula utilitzable per a revisar les retribucions lligades a la utilització de l'obra o a la prestació del servei, el termini d'execució o lliurament de la prestació, el cost d'utilització, les característiques mediambientals o vinculades amb la satisfacció d'exigències socials que responguen a necessitats, definides en les especificacions del contracte, pròpies de les categories de població especialment desfavorides a les quals pertanguen els usuaris o beneficiaris de les prestacions a contractar, la rendibilitat, el valor tècnic, les característiques estètiques o funcionals, la disponibilitat i el cost dels recanvis, el manteniment, l'assistència tècnica, el servei postvenda o altres semblants.

[...]

3. La valoració de més d'un criteri serà procedent, en particular, en l'adjudicació dels contractes següents:

[...]

h) Contractes l'execució dels quals pugui tindre un impacte significatiu en el medi ambient, en l'adjudicació del qual es valoraran condicions ambientals mesurables, com ara el menor impacte ambiental, l'estalvi i l'ús eficient de l'aigua i l'energia i dels materials, el cost ambiental del cicle de vida, els procediments i mètodes de producció ecològics, la generació i gestió de residus o l'ús de materials reciclats o reutilitzats o de materials ecològics».

Normativa Autonòmica

Acord de 27 de març de 2015, del Consell, pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, així com en matèria de subvencions de l'Administració de la Generalitat

Apartat seté. Criteris d'adjudicació de caràcter social

«Per a la utilització de criteris d'adjudicació de caràcter social, s'hauran d'observar les previsions següents:

a) En aquells contractes que tinguin per objecte prestacions vinculades directament a la satisfacció de necessitats pròpies de les categories de població especialment desfavorides, s'hauran d'establir criteris d'adjudicació de caràcter social, d'acord amb el que determine l'òrgan de contractació.

b) Per a la valoració de les propostes serà imprescindible que l'objecte i el títol del contracte facen referència expressa als criteris socials que en caracteritzen el contingut i la naturalesa»

Directiva 2014/24/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de febrer de 2014, sobre contractació pública

Article 67. Criteris d'adjudicació del contracte

«1. Sense perjudi de les disposicions legals, reglamentàries o administratives nacionals relatives al preu de determinats subministraments o a la remuneració de determinats serveis, els poders adjudicadors aplicaran, per a adjudicar els contractes públics, el criteri de l'oferta econòmicament més avantatjosa.

2. L'oferta econòmicament més avantatjosa des del punt de vista del poder adjudicador es determinarà sobre la base del preu o cost, i s'utilitzarà un plantejament que atenga la relació cost-eficàcia, com ara el càlcul del cost del cycle de vida d'acord amb l'article 68, i podrà incloure la relació qualitat-preu, que s'avaluarà en funció de criteris que incloguen aspectes qualitius, mediambientals i/o socials vinculats a l'objecte del contracte públic de què es tracte. Aquests criteris podran incloure, per exemple:

a) La qualitat, inclòs el valor tècnic, les característiques estètiques i funcionals, l'accessibilitat, el disseny per a tots els usuaris, les característiques socials, mediambientals i innovadores, i la comercialització i les seues condicions.

3. Es considerarà que els criteris d'adjudicació estan vinculats a l'objecte del contracte públic quan es referisquen a les obres, subministraments o serveis que s'hagen de facilitar en virtut d'aquest contracte, en qualsevol dels seus aspectes i en qualsevol etapa del seu cycle de vida, inclosos els factors que intervenen:

a) en el procés específic de producció, prestació o comercialització de les obres, subministraments o serveis, o

b) en un procés específic d'una altra etapa del seu cycle de vida, fins i tot quan aquests factors no formen part de la seua substància material».

[...]

Considerant 92

«En el context de la millor relació qualitat-preu, la present directiva inclou una llista no exhaustiva de possibles criteris d'adjudicació que hi inclouen aspectes socials i mediambientals. S'han d'animar els poders adjudicadors a elegir els criteris d'adjudicació que els permeten obtindre obres, subministraments i serveis de gran qualitat que responguen el millor possible a les seues necessitats».

[...]

Considerant 93

«Quan les disposicions nacionals determinen la remuneració de determinats serveis o establisquen preus fixos per a determinats subministraments, és necessari aclarir que continua sent possible avaluar la rendibilitat basant-se en altres factors que no siguen únicament el preu o la remuneració. En funció del servei o producte de què es tracte, aquests factors hi inclourien, per exemple, les condicions de lliurament i el pagament, els aspectes del servei postvenda (abast dels serveis d'atenció al client i de recanvis) o aspectes socials o mediambientals (per exemple si els llibres s'imprimeixen en paper reciclat o paper de l'activitat fustera sostenible, el cost s'imputa a externalitats mediambientals o si es fomenta la integració social de persones desfavorides o membres de grups vulnerables entre les persones assignades a l'execució del contracte)».

[...]

Considerant 99

«Les mesures destinades a protegir la salut del personal que participa en el procés de producció, a afavorir la integració social de les persones desfavorides o dels membres de grups vulnerables entre les persones encarregades d'executar el contracte o a oferir formació per a adquirir les competències necessàries per al contracte de què es tracte podran també estar subjectes a criteris d'adjudicació o a condicions d'adjudicació d'un contracte sempre que es referisquen a les obres, subministraments o serveis que s'hagen de facilitar d'acord amb el contracte en qüestió. Per exemple, aquests criteris o condicions podran referir-se, entre altres coses, a l'ocupació per als desempleats de llarga duració o a l'aplicació de mesures en matèria de formació per als desempleats o els joves durant l'execució del contracte que s'haja d'adjudicar. En les especificacions tècniques, els poders adjudicadors poden establir aquells requisits socials que caracteritzen el producte o el servei de què es tracte, com ara l'accessibilitat per a les persones amb discapacitat o el disseny per a tots els usuaris».

Anàlisi

La possibilitat d'introduir-hi clàusules de responsabilitat social com a criteri d'adjudicació s'ha de fer de manera expressa, i que així conste tant en el títol com en l'objecte del contracte, això al constituir una peça fonamental del barem que determinarà quina serà l'empresa que resultarà adjudicatària d'aquest.

A pesar de l'habilitació recollida de manera expressa en l'article 150 del TRLCSP, la validesa d'incorporar-hi criteris de caràcter social com a criteris d'adjudicació ha generat posicions trobades tant en la doctrina com en la jurisprudència, si bé és cert que n'ha trobat el suport en la normativa europea i en la jurisprudència més recent, qüestió aquesta última a tindre en compte i valorar:

– La directiva és clara quan l'article 67 diu que l'oferta econòmicament més avantatjosa s'avaluarà en funció de criteris que incloguen aspectes qualitius, mediambientals i/o socials vinculats a l'objecte del contracte públic de què es tracte. I considera que els criteris d'adjudicació estan vinculats a l'objecte del contracte públic en qualsevol dels seus aspectes i en qualsevol etapa del seu cicle de vida, inclosos els factors que hi intervenen: a) en el procés específic de producció, prestació o comercialització de les obres, subministraments o serveis, o b) en un procés específic d'una altra etapa del seu cicle de vida, fins i tot quan aquests factors no formen part de la seua substància material.

Com hem vist en tractar de l'objecte del contracte, aquest inclou tots els factors que intervenen en el procés específic de producció, prestació o comercialització. Per això, és possible introduir-hi criteris de valoració de caràcter social, en qualsevol cas quan l'objecte del contracte expresse aquests aspectes de forma literal, i també quan estiguen relacionats amb qualsevol aspecte de la producció, prestació o comercialització, amb el límit exprés que no es refereixen a la política general de l'empresa. És lògic pensar que unes millors condicions laborals, personals, de formació del treballador destinat a la prestació del servei que es contracta, de criteris mediambientals en la producció de l'objecte del subministrament redunden en una major qualitat de l'obra executada, els serveis prestats i del subministrament lliurat.

– La directiva ha incorporat al seu text normatiu la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia de la Unió Europea que està durant 25 anys resolent a favor dels criteris d'adjudicació de caràcter social (ex.: Sentència Noord-Holland de 15 de desembre 2015, Sentència Gebroeders Beentjes BV de 20 de setembre de 1988, Sentència Nord Pas de Calais. Sentència Concòrdia Bus de 26 de setembre de 2000, Sentència EVN Wienstrom de 4 de desembre de 2003, o l'assumpte Evans Medical i Marcfarlan Smith de 28 de març de 1995).

– Per la seua banda, la jurisprudència espanyola ha avalat també aquesta possibilitat (Sentència Tribunal Suprem de 17 de juliol de 2012), que afirma:

«En conseqüència, els preceptes esmentats han de ser interpretats literalment i teleològicament, per això en l'àmbit contractual administratiu, no tindria sentit realitzar una diferenciació entre fases de licitació, adjudicació o execució. El que es pretén és primar en un grau raonable aquells contractistes que hagen incorporat dones a la plantilla.

En conseqüència, se segueix el criteri d'adjudicació no a la millor oferta econòmica sinó a la més avantatjosa per als interessos generals, i el legislador determinarà que dins d'aquests cal primar empreses que en la plantilla hi hagen dones que exerceixen funcions laborals.

La tesi del recurs comportaria admetre una contradicció... la possibilitat d'aplicar les mesures d'igualtat tan sols al fet que les establiren com a mesures d'execució del contracte... Eixa contradicció resulta inadmissible i la forma d'eludir-la és interpretar eixe article 32 de la LOI en aquests termes: que l'aplicació de mesures d'igualtat com a condició d'execució és una de les possibilitats existents per a la implantació d'aquestes mesures i no l'única».

I podem mencionar l'acord del Tribunal Administratiu de Contractació Pública de la Comunitat de Madrid de 3 de febrer de 2016, que resol el recurs interposat per l'Asociación de Compañías de Seguridad Privada contra el plec del Servei de Seguretat de Chamartín, que diu:

«Quant al pla de formació, en aquest cas és evident que una millor formació dels vigilants ha de redundar en una major qualitat del servei i la seua prestació als usuaris, i és un criteri de valoració en un gran nombre de contractes de serveis, per la qual cosa, a més de ser admissible el criteri pels mateixos motius que en el cas del criteri que acabem d'examinar, permet considerar l'existència d'un influència en la qualitat del servei».

«Es considera per part de l'òrgan de contractació que la promoció d'unes condicions laborals que permeten la conciliació entre la vida laboral i familiar, a més de constituir un objectiu estratègic dels poders públics en general, reduna en una millor realització de les funcions per part dels treballadors afectats i tot això ha de tindre una relació directa amb la qualitat del servei que es prestarà».

Finalment, en aquest apartat convé fer referència a la possibilitat d'incorporar-hi criteris socials de valoració per mitjà de variants o millores. Així, l'article 147 del Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic, faculta l'òrgan de contractació per a prendre en consideració les variants o millores que oferisquen els licitadors quan es tinguen en compte criteris diferents del preu.

Aquesta habilitació de l'article 147 fa possible que l'òrgan adjudicatari incorpore una clàusula en el plec corresponent que permeta als licitadors presentar, en la seua proposta tècnica, millores o variants de caràcter social referides a la contractació de persones en situació o risc d'exclusió social, a la perspectiva de gènere, a la seguretat i salut laboral, a la qualitat en l'ocupació o d'altres.

A. Clàusules socials

1. Adequació dels productes i serveis oferits a la seua utilització per part de persones discapacitades sempre que aquesta adequació siga superior a l'exigida amb caràcter obligatori en la legislació aplicable, en el plec de prescripcions tècniques o, si és el cas, en el projecte d'obra aprovat.

2. Creació d'ocupació per a persones discapacitades i/o amb dificultats d'accés al mercat laboral. S'atorgaran X punts per cada contracte laboral subscrit amb persones amb discapacitat que el licitador es compromet a realitzar per a l'execució del contracte, que supere el percentatge mínim establert en la normativa vigent, així com, si és el cas, l'establert com a condició d'execució. S'atorgaran X punts per cada contracte laboral subscrit amb persones amb dificultats d'accés al mercat laboral que el licitador es compromet a realitzar per a l'execució del contracte, sempre que supere el percentatge mínim establert com a condició d'execució, si és el cas.

La proposició de les empreses o entitats licitadores haurà de concretar la plantilla de les persones necessàries per a l'execució del contracte i la concreció dels contractes que es compromet a realitzar per al compliment de la present obligació, amb el detall de les hores de treball anuals de cada treballador o treballadora.

Aquesta possible clàusula es podrà incloure sempre que la contractació de persones amb discapacitat estiga vinculada, així mateix, amb l'objecte del contracte que haurà de basar-se en la integració d'aquests en el mercat laboral.

3. Igualtat d'oportunitats entre homes i dones. Es podran puntuar un aspectes o més d'un dels que s'indiquen a continuació:

- a) En sectors amb menor índex d'ocupació femenina, el compromís de contractar per a l'execució del contracte un nombre més gran de dones, sempre que siga superior a l'establert com a condició d'execució i sempre que el percentatge sobre el total de la plantilla siga, almenys, cinc punts superior al percentatge mitjà recollit per gènere i branca d'activitat en l'enquesta de població activa de l'Institut Nacional d'Estadística per al sector corresponent. La resta obtindran una puntuació decreixent i proporcional.
- b) El compromís de contractar per a l'execució del contracte un nombre més gran de dones en llocs de responsabilitat. Aquesta clàusula s'aplicarà en aquells sectors d'activitat notòriament feminitzats. La resta de licitadors obtindran una puntuació proporcional.
- c) El compromís de contractar per a l'execució del contracte un nombre més gran de dones amb una situació acreditada de víctimes de violència de gènere. La resta de licitadors/licitadores obtindran una puntuació decreixent i proporcional.
- d) Es valorarà el disseny i la presentació pels licitadors/licitadores d'un pla d'igualtat específic que qui licita es compromet a aplicar en l'execució del contracte i que detalle les polítiques d'igualtat de l'empresa en relació amb l'execució del contracte quant a l'accés a l'ocupació, classificació professional, qualitat i estabilitat laboral, duració i ordenació de la jornada laboral, o altres, sempre que millore el que per llei siga exigible a l'empresa.
- e) Presentació d'un pla de conciliació de la vida laboral i professional aplicable al personal que realitze la prestació del servei objecte del contracte.

Aquesta possible clàusula es podrà incloure sempre que el contracte tinga com a principal objecte el foment d'aquestes polítiques socials.

4. Qualitat en l'ocupació. Es valoraran les propostes dels licitadors/licitadores que impliquen una millora en les condicions laborals, i es podrà desglossar la puntuació en un dels apartats següents o en més d'un:

- a) El compromís d'aplicar durant tota la vigència del contracte al personal que realitzi la prestació del servei objecte del contracte, el conveni col·lectiu estatal d'aplicació, quant a les retribucions.
- b) El compromís d'integrar la plantilla que executarà el contracte amb personal amb contractes indefinits. S'atorgarà la màxima puntuació a l'empresa amb un major compromís de contractació indefinida i es puntuarà la resta de licitadors/licitadores de forma decreixent i proporcional sempre que superen el mínim assenyalat.

5. Accessibilitat universal i disseny per a totes les persones. Es valorarà la integració de l'accessibilitat universal i el disseny per a totes les persones, sempre que se superen els requisits legalment establits, d'acord amb la proposta tècnica detallada presentada pel licitador.

B. Clàusules ambientals

1. Contracte de servei d'instal·lació i gestió de màquines automàtiques expenedores de begudes fredes i calentes i aperitius en edificis públics. Criteris:

- a) Menor consum energètic de les màquines fins a X punts.
  - Classificació A: X punts.
  - Classificació B: X punts.
  - Classificació C: X punts.
  - Classificació D o E: X punts.

b) Productes sostenibles o de comerç just: X punts.

c) Productes procedents d'agricultura ecològica: X punts.

2. Contracte subministrament servidor informàtic. Criteris adjudicació qualitat mediambiental de l'oferta, fins a X punts.

- a) Estalvi en els consums d'electricitat i d'altres energies o de béns naturals en el procés de producció, emmagatzematge, eliminació o reciclatge dels productes.
- b) Compatibilitat electromagnètica i reducció de les radiacions emeses pels equips inclosos en l'oferta.
- c) Baixa generació de residus en l'ús o consum dels béns oferits, i baix cost de tractament dels residus degenerats.
- d) Quan siga procedent per la naturalesa del producte, i respecte a tot el cicle de vida d'aquest, una menor emissió de gasos o una menor producció de soroll.

3. Contracte servei de missatgeria. Valoració de criteris mediambientals. Valoració fins a X punts, per criteri implantat. Es valoraran els criteris següents amb la ponderació que s'hi indica:

- a) Utilització de vehicles amb etiqueta ecològica i de control d'emissions. Es valoraran aquelles propostes en les quals es millore la classificació energètica voluntària, la classificació A és la més alta, així com també les millores en relació a les emissions permeses de CO₂ en relació amb el nivell de referència fixat com a especificació. Fins a X punts.

- b) Utilització de vehicles elèctrics, biodièsel o d'una altra tecnologia de propulsió diferents de les convencionals. Fins a X punts.
- c) Cursos de conducció eficient per als conductors. Fins a X punts.

4. Utilització d'etiquetes ecològiques.

Fins a un màxim de X punts si una part o la totalitat dels productes a utilitzar durant el subministrament disposen d'etiqueta ecològica i altres distintius de qualitat ambiental equivalent, i s'entenen aquells que s'hagen concedit seguint un procediment semblant al de l'etiqueta ecològica comunitària.

C. Clàusules ètiques

Es valorarà fins amb X punts la integració del comerç just en la proposta presentada. La puntuació s'obté en proporció a l'import i percentatge sobre el pressupost de contractació de productes de comerç just que el licitador es compromet a utilitzar en l'execució del contracte.

A aquests efectes es consideraran de comerç just aquells productes d'acord amb els paràmetres de la Resolució del Parlament Europeu 2005/2245 (INI), i avalats a través de de la marca WFTO (World Fair Trade Organization) que avala a entitats; per mitjà de la garantia del segell FLO (Fair Labelling Organization/Organització del Segell de Comerç Just), que certifica productes, o a través de qualsevol certificat equivalent.

Exemples reals a la Comunitat Valenciana

- Generalitat Valenciana

SUBMINISTRAMENT D'ENERGIA ELÈCTRICA: PLEC DE CLÀUSULES ADMINISTRATIVES PARTICULARS DE L'ACORD MARC DEL SUBMINISTRAMENT D'ENERGIA ELÈCTRICA EN ELS PUNTS DE CONSUM DE L'ADMINISTRACIÓ DE LA GENERALITAT, LES SEUES ENTITATS AUTÒNOMES I ENS DEL SECTOR PÚBLIC EMPRESARIAL I FUNDACIONAL DE LA GENERALITAT, PER MITJÀ DE PROCEDIMENT OBERT (EX.-1/14CC)

«Per a la valoració de les proposicions i la determinació de les ofertes econòmicament més avantatjoses s'hauran d'atendre els criteris següents, quantificables de forma automàtica, per a la presentació en el sobre 3:

Resum dels criteris d'adjudicació: puntuació màxima: 25 punts.

- 1. Procedència o origen de l'energia subministrada ..... 15 punts
- 2. Etiquetatge de l'energia comercialitzada ..... 10 punts
- 1. PROCEDÈNCIA O ORIGEN DE L'ENERGIA SUBMINISTRADA ..... fins a 15 punts

Als efectes de valorar aquest criteri, s'aportarà la declaració justificativa de la procedència de l'energia elèctrica subministrada, segons el model de l'annex 6, quantificant A, B i C, en tant per cent. Els licitadors hauran de presentar la documentació que avale les dades indicades, ja siguen liquidacions de producció en règim especial, certificat de producció hidràulica, etc. El licitador que no justifiqui suficientment l'energia procedent de fonts renovables pures, serà puntuada com a

fonts renovables híbrides. La valoració de les fonts d'energia de producció elèctrica es realitzarà, d'acord amb la documentació aportada, segons la fórmula següent:

$$\text{Punts obtinguts} = 0,20 \cdot A + 0,13 \cdot B + 0,07 \cdot C$$

Sent:

- A: terme enter del percentatge (%) d'energia procedent de fonts renovables pures.
- B: terme enter del percentatge (%) d'energia procedent de fonts renovables híbrides.
- C: terme enter del percentatge (%) d'energia procedent de cogeneració (alta eficiència i normal).

La puntuació màxima a què s'ha d'arribar per aquest criteri serà de 15 punts. Les puntuacions superiors a 15 no seran tingudes en compte, i totes aquelles que superen aquesta xifra obtindran el màxim de 15 punts.

2. ETIQUETATGE DE L'ENERGIA COMERCIALIZADA, amb què dispose l'empresa per la utilització de fonts d'energia amb baixa emissió de diòxid de carboni, indicada en la declaració annex 6 ... fins a 10 punts.

Als efectes de valorar aquest criteri, es tindrà en compte l'etiquetatge de l'electricitat en relació amb les emissions de CO₂ (Circular 1/2008, de 7 de febrer, de la Comissió Nacional d'Energia) amb la puntuació següent:

- Etiqueta A: 10 punts.
- Etiqueta B: 6 punts.
- Etiqueta C: 3 punts.
- Etiqueta D: 2 punts.
- Etiqueta E: 1 punt

Altres: 0 punts.

La puntuació màxima a què s'ha d'arribar per aquest criteri serà de 10 punts».

SERVEIS POSTALS, VALISA, MISSATGERIA: ACORD MARC PER A LA CONTRACTACIÓ DELS SERVEIS POSTALS I PAQUETERIA DE L'ADMINISTRACIÓ DE LA GENERALITAT, LES SEUES ENTITATS AUTÒNOMES I ENS DEL SECTOR PÚBLIC DE LA GENERALITAT, A ADJUDICAR PER MITJÀ DE PROCEDIMENT OBERT AMB PLURALITAT DE CRITERIS. (Exp. 3/15CC)

CARACTERÍSTIQUES DELS VEHICLES DE MOTOR AMB ELS QUALS ES REALITZARÀ EL SERVEI

«Les empreses licitadores indicaran la flota disponible amb què es realitzarà el servei postal. Per a provar l'antiguitat, així com l'emissió de cada vehicle, s'acceptarà el certificat de les característiques tècniques i l'etiquetatge energètic del vehicle. Els criteris de valoració seran els següents:

13.1.3.1. Antiguitat de la flota dels vehicles de motor. Fins a 5 punts

→ Més de 2/3 dels vehicles aportats són fins a 2 anys d'antiguitat: 5 punts.

→ Més de la meitat i fins als 2/3 dels vehicles aportats són fins a 2 anys d'antiguitat: 3 punts.

→ Fins a la meitat dels vehicles aportats són fins a 2 anys d'antiguitat: 2 punts.

13.1.3.2. Emissions de CO₂. Fins a 5 punts.

Per a valorar l'emissió, s'agafarà el vehicle més contaminant dels presentats i s'aplicarà la fórmula següent:

$$P.Em.CO_2 N = 5 \times \frac{Em.CO_2 \text{ menor}}{Em.CO_2 N}$$

sent:

- Em.CO₂ menor: la menor emissió de CO₂ dels vehicles oferits, per tots els licitadors.
- Em.CO₂ N: emissió de CO₂ del vehicle que més CO₂ emet de l'oferta N
- P.Em.CO₂ N: punts obtinguts per l'oferta N».

- Ajuntament de Castelló de la Plana

PLEC DE CLÀUSULES ADMINISTRATIVES PARTICULARS QUE REGULA LA CONTRACTACIÓ, PER PROCEDIMENT OBERT I PER VIA D'URGÈNCIA, DEL SERVEI D'ASSISTÈNCIA TÈCNICA EN EL MARC DEL PROJECTE CASTELLÓ OCUPA

1a. OBJECTE DEL CONTRACTE: «[...] contractar el servei d'assistència tècnica[...] en el marc del projecte Castelló Ocupa[...] adreçat a millorar l'ocupabilitat de les persones desempleades en situació de risc o exclusió social...»

12a. CRITERIS DE VALORACIÓ DE LES OFERTES

«12.1. Als efectes de l'article 67.2 del RGLCAP i d'acord amb el que preveu l'article 134 de la LCSP, la valoració de les proposicions presentades es realitzarà de conformitat amb els criteris de valoració que a continuació es mencionen i d'acord amb la ponderació següent:

1. Adequació del projecte tècnic presentat[...]
2. Currículum, formació i experiència del personal adscrit a l'execució del contracte[...]

2.2. Formació dels professors assignats a l'execució del servei a contractar en la matèria d'igualtat d'oportunitats, en clàusules socials i en responsabilitat social de les empreses. La puntuació que, com a màxim, es pot obtenir per aquest criteri és de 10 punts, atenent:

a) Formació de la plantilla en igualtat d'oportunitats, amb cursos impartits per entitats homologades per a la formació: es valorarà amb un màxim de 4 punts, atenent:

- Cursos d'una duració fins a 100 hores: 1 punt.
- Cursos amb una duració de 100 a 200 hores: 2 punts.

- Cursos amb una duració superior a 200 hores: 4 punts.

b) Formació de la plantilla en clàusules socials: es puntuarà, com a màxim, amb 3 punts, i s'assignarà a cada curs realitzat amb una duració mínima de 3 hores: 1 punt per curs.

c) Formació de la plantilla en responsabilitat social de les empreses: es puntuarà, com a màxim, amb 3 punts, i s'assignarà a cada curs realitzat amb una duració mínima de 3 hores: 1 punt per curs.

3. Menor preu del contracte.

4. Adscripció de persones pertanyents a grups en risc d'exclusió social (dones, discapacitats, majors de 40 anys, etc.) a la prestació del servei. Es concedirà 1 punt per cada lloc de treball realitzat per persones incloses en algun d'aquests grups. Es puntuarà amb un màxim de 2 punts.

12.2. En cas d'igualtat entre dos o més licitadors, des del punt de vista dels criteris objectius que serveixen de base per a l'adjudicació, serà preferida la proposició presentada per aquella empresa que, en el moment d'acreditar la solvència tècnica, tinga en plantilla un nombre de treballadors minusvàlids no inferior al 2% d'aquesta.

Si diverses empreses licitadores de les que hagen empatat quant a la proposició més avantatjosa acreditin tindre relació laboral amb persones amb discapacitat en un percentatge superior al 2 per 100, tindrà preferència en l'adjudicació del contracte el licitador que dispose del major percentatge de treballadors fixos amb discapacitat en la plantilla».

- Ajuntament d'Alcoy

PLEC DE CONDICIONS ECONOMICOADMINISTRATIVES PER A L'OCUPACIÓ DE SÒL DE DOMINI PÚBLIC MUNICIPAL PER A LA INSTAL·LACIÓ DE CONTENIDORS PER A LA RECOLLIDA DE ROBA USADA I RESIDUS TÈXTILS

1) OBJECTE. «És objecte del present plec atorgar una autorització per a ubicar en sòl de domini públic municipal dins del terme municipal d'Alcoi, contenidors per a la recollida selectiva de roba usada i residus tèxtils.

Les ofertes garantiran que el tèxtil que es recull serà objecte d'un procés integral de selecció, classificació i tractament. L'autoritzat sotmetrà la roba i residus a un procés de classificació que suposarà la reutilització i reciclatge màxims possibles.

[...]

3) PROCEDIMENT DE SELECCIÓ. El procediment de selecció de l'autoritzat es farà per licitació pública, per mitjà del procediment obert, atenent diversos criteris d'adjudicació, entre els quals figuraran criteris socials i ambientals.

[...]

12) CRITERIS DE VALORACIÓ DE LES MEMÒRIES PER A L'ADJUDICACIÓ DE L'AUTORITZACIÓ (criteris d'adjudicació automàtics)

Els criteris de valoració que serviran de base per a l'atorgament de l'autorització, per ordre decreixent d'importància i per la ponderació que se'ls atribueix, seran els següents:

A) Contractació de personal provinent de col·lectius desfavorits adscrits al servei de recollida de roba i residus tèxtils objecte d'esta autorització... màxim 40 punts.

[...]

D) Ser entitat benèfica o exercir pràctiques demostrables de compromís social[...] màxim 10 punts.

[...]

MÈTODE DE VALORACIÓ DE LA CONTRACTACIÓ DE PERSONAL PROVINENT DE COL·LECTIUS DESFAVORITS I ADSCRITS AL SERVEI DE RECOLLIDA DE ROBA I RESIDUS TÈXTILS, OBJECTE DE L'AUTORITZACIÓ (MÀXIM 40 PUNTS)

Que per a l'execució del servei de recollida de roba i residus tèxtils es comprometa, o acredite, la contractació de persones incloses o provinents de col·lectius desfavorits o en risc d'exclusió social. Aquest aspecte s'acreditarà durant el termini de vigència de l'autorització per mitjà d'una còpia dels documents que acrediten la circumstància social del treballador, el seu contracte laboral i la seua situació de cotització en la Seguretat Social.

Per cada treballador inclòs en aquest col·lectiu que es contracte, o estiga contractat i es compromet a adscriure, per a la prestació del servei de recollida; s'atorgaran 10 punts, fins a un màxim de 40 punts en total.

[...]

MÈTODE DE VALORACIÓ D'ENTITATS BENÈFIQUES O QUE EXERCISQUEN PRÀCTIQUES D'INCLUSIÓ SOCIAL (MÀXIM 10 PUNTS)

Per ser una entitat l'objecte social de la qual tinga caràcter benèfic, s'atorgaran 5 punts.

Que durant l'últim exercici tancat, s'acredite la posada en marxa d'activitats o pràctiques de recollida, o afins, amb el Pla Nacional d'Acció per a la Inclusió Social del Regne d'Espanya (2008-2010), programes d'orientació sociolaboral, programes d'integració de discapacitats, programes d'igualtat, programes de formació ocupacional, programes de sensibilització o altres afins. Per la pràctica individual i diferenciada de cada mesura s'atorgaran 2,5 punts, fins a un màxim de 5 punts».

- Diputació de Castellón

PLEC DE CLÀUSULES ADMINISTRATIVES PARTICULARS, QUE REGULEN LA CONTRACTACIÓ, PER PROCEDIMENT OBERT, DEL SERVEI DE GESTIÓ DEL PAPER USAT AMB INCLUSIÓ SOCIAL EN CENTRES EDUCATIUS, CULTURALS, SOCIALS I INSTITUCIONS PÚBLIQUES DE LA PROVÍNCIA DE CASTELLÓ

1. OBJECTE DEL CONTRACTE. «L'objecte del contracte és la realització del servei de gestió del paper usat amb inclusió social en centres educatius, culturals, socials i institucions públiques de la

província de Castelló, amb estricta subjecció a aquest plec i al de prescripcions tècniques redactat pel cap de la secció de Medi Ambient, que a tots els efectes, forma part integrant d'aquest.

El servei consisteix en la gestió amb recollida, transport, emmagatzematge i valoració amb gestor autoritzat del paper/cartó usat en els centres educatius, culturals, socials i institucions públiques de la província de Castelló, indicats en l'annex I, i en altres de posterior incorporació amb l'autorització prèvia de la Diputació, fins a un màxim de 400 centres.

Així mateix, constitueix objecte del contracte la inserció social de col·lectius que es troben en risc d'exclusió social, segons el que estableix la Llei 1/2007, per la qual es regulen les empreses d'inserció social per a fomentar la inclusió social a la Comunitat Valenciana, i en la Llei 44/2007, per a la regulació del règim de les empreses d'inserció social.

[...]

18. ADJUDICACIÓ PROVISIONAL I DEFINITIVA

Seràn criteris a tindre en compte per a la valoració de les ofertes:

[...]

b) CRITERIS SOCIALS. Fins a un màxim de 15 punts, aquelles empreses que milloren el 15% de personal d'inserció laboral a incorporar al servei de les condicions essencials establides per a l'execució del contracte. I es donarà la màxima puntuació a la millor oferta i la resta proporcionalment.

$$V^o = M^o \times 15 / M_m$$

V^o = valoració de l'oferta

M^o = oferta de millora de % de personal d'inserció

M_m = màxima millora de % de personal d'inserció

Ponderació màxima de 15.0%

En el cas que, aplicant els criteris de valoració, hi haja empat en la major puntuació, tindrà preferència en l'adjudicació aquella empresa que tinga en plantilla un nombre més gran de treballadors amb discapacitat superior al 2%».

2.2.2 Criteris de preferència

Normativa Estatal i Autonòmica

Normativa Estatal

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic

Disposició addicional quarta. Contractació amb empreses que tinguen en plantilla persones amb discapacitat o en situació d'exclusió social i amb entitats sense ànim de lucre.

[...]

«2. Els òrgans de contractació podran assenyalar en els plecs de clàusules administratives particulars la preferència en l'adjudicació dels contractes per a les proposicions presentades per aquelles empreses públiques o privades que, en el moment d'acreditar la seua solvència tècnica, tinguen en plantilla un nombre de treballadors amb discapacitat superior al 2 per 100, sempre que aquestes proposicions igualen en els termes a les més avantatjoses des del punt de vista dels criteris que servisquen de base per a l'adjudicació.

Si diverses empreses licitadores de les que hagen empatat quant a la proposició més avantatjosa acrediten tindre relació laboral amb persones amb discapacitat en un percentatge superior al 2 per 100, tindrà preferència en l'adjudicació del contracte el licitador que dispose del major percentatge de treballadors fixos amb discapacitat en la plantilla.

3. Igualment podrà establir-se la preferència en l'adjudicació de contractes, en igualtat de condicions amb què siguen econòmicament més avantatjoses, per a les proposicions presentades per les empreses d'inserció regulades en la Llei 44/2007, de 13 de desembre, per a la regulació del règim de les empreses d'inserció, que complisquen els requisits establits en la normativa esmentada per a tindre aquesta consideració.

4. De la mateixa manera i en les mateixes condicions podrà establir-se aquesta preferència en l'adjudicació dels contractes relatius a prestacions de caràcter social o assistencial per a les proposicions presentades per entitats sense ànim de lucre amb personalitat jurídica, sempre que la seua finalitat o activitat tinga relació directa amb l'objecte del contracte, segons es desprenga dels respectius estatuts o de les regles fundacionals i figuren inscrites en el corresponent registre oficial. En aquest supòsit l'òrgan de contractació podrà requerir a aquestes entitats la presentació del detall relatiu a la descomposició del preu ofert en funció dels seus costos.

5. Els òrgans de contractació podran assenyalar en els plecs de clàusules administratives particulars la preferència en l'adjudicació dels contractes que tinguen com a objecte productes en què hi haja alternativa de comerç just per a les proposicions presentades per aquelles entitats reconegudes com a organitzacions de comerç just, sempre que aquestes proposicions igualen en els seus termes a les més avantatjoses des del punt de vista dels criteris que servisquen de base per a l'adjudicació».

Normativa Autonòmica

Acord de 27 de març de 2015, del Consell, pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, així com en matèria de subvencions de l'Administració de la Generalitat

Apartat seté. Criteris d'adjudicació de caràcter social

«Per a la utilització de criteris d'adjudicació de caràcter social, s'hauran d'observar les previsions següents:

[...]

c) S'haurà d'establir com a criteri de desempat, quan més d'una proposició resulte ser la més avantatjosa d'acord amb els criteris d'adjudicació, la preferència en l'adjudicació del contracte en els termes establits en els apartats 2 a 5 de la disposició addicional quarta del text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic.

d) *En cas d'empat en la puntuació obtinguda per dos empreses o més de dos a les quals haguera correspost la màxima puntuació, s'establirà la preferència en l'adjudicació a aquelles proposicions dels licitadors/licitadores que amb la solvència tècnica de l'empresa presenten un pla d'igualtat prèviament aprovat per qualsevol administració pública o òrgan competent, sempre que aquestes igualen en els seus termes a les més avantatjoses des del punt de vista dels criteris objectius que serveixen de base per a l'adjudicació».*

Anàlisi

Quant a la possibilitat d'incloure clàusules socials en aquest apartat cal advertir que en l'actualitat, i com a pràctica habitual en la Generalitat, s'introdueixen en els plec de clàusules administratives particulars criteris de preferència en l'adjudicació en cas d'empat *entre* dos o més proposicions, això en compliment del que estableix la legislació aplicable.

«Primer. *D'acord amb el que estableix la disposició addicional quarta del TRLCSP, en l'article 9 de la Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat (DOCV núm. 4.479, d'11-04-03), sobre l'Estatut de les Persones amb Discapacitat, i el l'article 3 del Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell de la Generalitat, pel qual es regulen mesures en els procediments de contractació administrativa i de concessió de subvencions per al foment d'ocupació de les persones amb discapacitat, la preferència en l'adjudicació dels contractes serà a favor de la proposició presentada per aquella empresa que igualant el preu més baix acredite tindre un percentatge major de treballadors discapacitats.*

La preferència serà aplicable en qualsevol de les situacions següents:

· Empreses que, comptant amb menys de 50 treballadors i no tenint obligació legal de contractar treballadors discapacitats, acrediten tindre en plantilla treballadors discapacitats, amb anterioritat a la publicació de l'anunci de licitació del contracte.

· Empreses que, comptant amb 50 o més treballadors i tenint l'obligació legal prevista en Reial Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei General de Drets de les Persones amb Discapacitat i de la seua inclusió social, acrediten tindre en plantilla un percentatge major de treballadors discapacitats que el previst en la legislació vigent, amb anterioritat a la publicació de l'anunci de licitació del contracte.

A aquests efectes, les empreses acreditaran la circumstància mencionada per mitjà de la presentació de contractes de treball i documents de cotització a la Seguretat Social.

Idèntica preferència tindrà aquella empresa que, en el moment de presentar la seua proposició acredite un increment de les quotes previstes en la normativa vigent per a les mesures alternatives a la contractació de treballadors discapacitats amb anterioritat a la publicació de l'anunci de licitació del contracte, quan no siga possible la incorporació de treballadors discapacitats a les empreses licitadores, per la impossibilitat que els serveis d'ocupació públics competents, o les agències de col·locació, puguen atendre l'oferta d'ocupació després d'haver efectuat totes les gestions d'intermediació necessàries per a donar resposta als requeriments d'aquesta i concloure-la amb resultat negatiu.

En el supòsit d'aplicació de les mesures alternatives, l'acreditació del compliment d'aquestes es realitzarà per mitjà de la presentació del certificat d'excepcionalitat en vigor i documents acreditatius del compliment de les mesures alternatives realitzades durant la vigència del certificat mencionat.

Segon. En el cas que persistisca l'empat tindran preferència en l'adjudicació, les proposicions dels licitadors que presenten un pla d'igualtat prèviament aprovat per qualsevol administració pública o òrgan competent, d'acord amb la Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la igualtat entre dones i homes, DOGV núm. 4.474, de 4 d'abril.

Tercer. Si persisteix l'empat, l'adjudicació recaurà en aquell licitador que estiga constituït com a cooperativa, de conformitat amb el que estableix l'article 111.3 de la Llei 8/2003, de 24 de març, de Cooperatives de la Comunitat Valenciana.

Quart. Si, finalment, persisteix l'empat, es realitzarà un sorteig públic».

Possibles clàusules a incloure com a criteri de preferència

En el cas que dos proposicions o més de dos s'igualen com a més avantatjoses segons la ponderació establida en els criteris d'adjudicació d'aquest plec, tindrà preferència en l'adjudicació aquella proposició presentada per aquelles entitats reconegudes com a organitzacions de comerç just en els contractes que tinguen per objecte productes en què hi haja alternativa d'aquesta naturalesa. En el cas que l'empat fóra entre dos empreses o més de dos que acreditaren aquesta condició de productes de comerç just, es decidirà la proposta d'adjudicació a favor de la proposició que presente l'oferta econòmica més baixa. Si continua l'empat després d'aplicar aquest criteri, es decidirà la proposta d'adjudicació per sorteig.

Les empreses licitadores que presenten productes que tinguen la qualificació de comerç just han d'acreditar en la documentació de la proposició de licitació la procedència i el sistema d'elaboració, per mitjà de certificats de caràcter fefaent que permeten a la mesa de contractació comprovar-ne l'autenticitat.

La utilització de productes de comerç just s'haurà d'acreditar a través de la marca WFTO (World Fair Trade Organization) que avala entitats; per mitjà de la garantia del segell FLO (Flair Labelling Organization/ Organització del Segell de Comerç Just), que certifica productes, o a través de qualsevol certificat equivalent.

Exemples reals a la Comunitat Valenciana

- Ajuntament de València

PLEC DE CLÀUSULES ADMINISTRATIVES PARTICULARS QUE HA DE REGIR EN LA CONTRACTACIÓ PER PROCEDIMENT OBERT PER A CONTRACTAR LA GESTIÓ INDIRECTA, PER MITJÀ DE CONCESSIÓ ADMINISTRATIVA, DEL POLIESPORTIU MUNICIPAL DE MALILLA I DEL COMPLEX ADMINISTRATIU TORREFIEL

1a. OBJECTE DEL CONTRACTE. «L'objecte del present contracte és la gestió del servei públic d'explotació del poliesportiu municipal de Malilla i del complex administratiu Torrefiel [...]

[...]

10a. CRITERIS DE VALORACIÓ:

2.e) Mitjans personals i estructura organitzativa fins a 4 punts.

Els mitjans personals que es posen a la disposició per a la prestació del servei i la seua estructura serà un aspecte a valorar, a més de les pròpies titulacions del personal, l'organigrama funcional i el Pla de Prevenció de Riscos Laborals.

D'acord amb el que estableix la disposició addicional 4a del TRLCSP, en cas d'igualtat entre dos proposicions o més de dos, des del punt de vista dels criteris que serveixen de base per a l'adjudicació, tindrà preferència en l'adjudicació del contracte l'empresa que, en el moment d'acreditar-ne la solvència tècnica, es trobe en alguna de les circumstàncies següents:

- a) Tindre en plantilla un nombre de treballadors amb discapacitat superior al 2%.
- b) Si diverses empreses licitadores de les que hagueren empatat quant a la proposició més avantatjosa acrediten tindre relació laboral amb persones amb discapacitat en un percentatge superior al 2 per 100, tindrà preferència en l'adjudicació del contracte el licitador que dispose del major percentatge de treballadors fixos amb discapacitat en la plantilla».

2.3 Fase d'execució

Normativa Estatal i Autonòmica

Normativa Estatal

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic

Article 118. Condicions especials d'execució del contracte

«1. Els òrgans de contractació podran establir condicions especials en relació amb l'execució del contracte, sempre que siguen compatibles amb el dret comunitari i s'indiquen en l'anunci de licitació i en el plec o en el contracte. Aquestes condicions d'execució podran referir-se, en especial, a consideracions de tipus mediambiental o a consideracions de tipus social, a fi de promoure l'ocupació de persones amb dificultats particulars d'inserció en el mercat laboral, eliminar les desigualtats entre l'home i la dona en aquest mercat, combatre la desocupació, afavorir la formació en el lloc de treball, o altres finalitats que s'establisquen amb referència a l'estratègia coordinada per a l'ocupació, definida en l'article 145 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea, o garantir el respecte als drets laborals bàsics al llarg de la cadena de producció per mitjà de l'exigència del compliment de les convencions fonamentals de l'Organització Internacional del Treball.

2. Els plecs o el contracte podran establir penalitats, d'acord amb el que estableix l'article 212.1, per al cas d'incompliment d'aquestes condicions especials d'execució, o atribuir-los el caràcter d'obligacions contractuals essencials als efectes assenyalats en l'article 223.f). Quan l'incompliment d'aquestes condicions no es tipifique com a causa de resolució del contracte, aquest mateix podrà ser considerat en els plecs o en el contracte, en els termes que s'establisquen reglamentàriament, com a infracció greu als efectes establits en l'article 60.2 .e)».

Normativa Autonòmica

Acord de 27 de març de 2015, del Consell, pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, així com en matèria de subvencions de l'Administració de la Generalitat

Apartat huité. Condicions especials d'execució

«1. Els òrgans de contractació establiran en els plecs de clàusules administratives particulars les condicions especials de caràcter social en relació amb l'execució del contracte, quan siguen adequades a la naturalesa de la prestació contractada. En qualsevol cas, el plec de clàusules administratives particulars qualificarà aquestes condicions especials amb el caràcter d'obligació contractual essencial als efectes de resolució del contracte, excepte en els contractes realitzats per l'Administració de la Generalitat que tinguen caràcter privat de conformitat amb el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic.

2. Per a l'establiment de condicions especials d'execució, s'hauran d'observar les previsions següents:

a) Les condicions especials d'execució de caràcter social no seran, directament o indirectament, discriminatòries i hauran de figurar en l'anunci de licitació i en el corresponent plec.

b) Les obligacions i els percentatges establits s'hauran d'adaptar a l'objecte, el sector d'activitat, la finalitat, la naturalesa i el contingut de cada contracte.

c) Sempre que resulten compatibles amb l'objecte del contracte i el seu règim jurídic, podran establir-se com a condicions especials d'execució, sense perjudi de qualsevol altra d'igual o semblant naturalesa, les següents:

c.1) Creació d'ocupació per a persones amb dificultats d'accés al mercat laboral.

L'empresa adjudicatària haurà d'ocupar en la plantilla que execute el contracte, almenys, un 10% de persones compreses en els col·lectius amb dificultats d'accés al mercat laboral, com ara persones amb un grau de discapacitat igual o superior al 33% joves, desempleats entre 16 i 30 anys, immigrants, dones, minories ètniques, dones víctimes de violència de gènere, persones desempleades majors de 45 anys, joves amb menys de 25 anys i més de 18 que hagen estat subjectes a la Comunitat Valenciana, en els dos anys anteriors a la presentació de l'oferta, al sistema de protecció i al sistema judicial de reforma, persones en situació o risc d'exclusió social, així com les regulades en la normativa vigent en matèria d'inserció sociolaboral.

Si existira el deure de subrogar el personal o altres circumstàncies que en el moment d'iniciar-se l'execució del contracte impediren complir el percentatge assenyalat, l'empresa haurà de contractar aquest perfil de persones en totes les noves contractacions, baixes i substitucions que necessite o es produïsquen fins a aconseguir el percentatge esmentat.

Complementàriament o subsidiàriament l'empresa adjudicatària podrà acreditar-ne el compliment per mitjà del compromís de subcontractació amb una empresa d'inserció per idèntic percentatge respecte al pressupost d'adjudicació del contracte.

c.2) Igualtat entre dones i homes.

L'adjudicatari haurà d'establir mesures que afavorisquen la conciliació de la vida personal, familiar i laboral de les persones adscrites a l'execució del contracte d'acord amb el que estableix la normativa vigent en matèria d'igualtat entre homes i dones.

En aquells sectors d'activitat amb subrepresentació de dones, l'empresa adjudicatària haurà de contractar per a l'execució del contracte un percentatge superior en cinc punts al percentatge mitjà recollit per gènere i branca d'activitat en l'enquesta de població activa de l'Institut Nacional d'Estadística per al sector corresponent a la Comunitat Valenciana. El mateix plec haurà d'especificar per a la data indicada el percentatge mitjà de dones en aquest sector d'activitat d'acord amb l'estadística de l'enquesta de població activa.

c.3) Comerç just

L'adjudicatari es comprometrà a utilitzar en l'execució del contracte productes de comerç just. L'òrgan de contractació haurà de singularitzar l'obligació, bé sobre determinats productes, bé sobre un import determinat o un percentatge de productes de comerç just sobre el total del pressupost de licitació.

La utilització de productes de comerç just s'haurà d'acreditar a través de la marca WFTO (World Fair Trade Organization) que avala entitats; per mitjà de la garantia del segell FLO (Flair Labelling Organization/Organització del Segell de Comerç Just), que certifica productes, o a través de qualsevol certificat equivalent.

L'òrgan de contractació podrà considerar que les característiques del contracte no siguen adequades per a incorporar alguna o algunes de les condicions especials d'execució de caràcter social, o que procedeixen percentatges inferiors als assenyalats.

d) L'incompliment de les condicions especials d'execució de caràcter social es regirà pel que estableix la normativa estatal bàsica en matèria de contractes del sector públic, en relació amb l'incompliment de les obligacions contractuals de caràcter essencial.

3. Cada una de les conselleries en què s'estructura el Consell, així com cada un dels ens indicats en l'apartat 2 d'aquest acord, procuraran que els contractes amb condicions especials d'execució de caràcter social, en còmput anual, arriben, almenys, al 3% del nombre de contractes adjudicats en l'exercici pressupostari immediatament anterior, i s'haurà d'informar motivadament en el cas que no s'arribe a la xifra mencionada».

Normativa Europea

Directiva 2014/24/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de febrer de 2014, sobre contractació pública

Article 70. Condicions d'execució del contracte

«Els poders adjudicadors podran establir condicions especials relatives a l'execució del contracte, sempre que estiguen vinculades a l'objecte del contracte, en el sentit de l'article 67, apartat 3, i s'indiquen en la convocatòria de licitació o en els plecs de la contractació. Aquestes condicions podran incloure consideracions econòmiques o relacionades amb la innovació, consideracions de tipus mediambiental, social, o relatives a l'ocupació».

Considerant 97

«D'una altra banda, a fi d'arribar a una major integració de les consideracions socials i mediambientals en els procediments de contractació, els poders adjudicadors han d'estar autoritzats a adoptar

criteris d'adjudicació o condicions d'execució de contractes pel que fa a les obres, subministraments o serveis que es facilitaran en el marc d'un contracte públic en qualsevol dels aspectes i en qualsevol fase dels seus cicles de vida, des de l'extracció de matèries primeres per al producte fins a la fase de l'eliminació del producte, inclosos els factors que intervinguen en el procés específic de producció, prestació o comerç de les obres mencionades i les seues condicions, subministraments o servicis, o un procés específic en una fase ulterior del seu cicle de vida, fins i tot quan aquests factors no formen part de la seua substància material.

No obstant això, la condició que hi haja un vincle amb l'objecte del contracte exclou els criteris i condicions relatius a la política general de responsabilitat corporativa, la qual cosa no es pot considerar com un factor que caracteritze el procés específic de producció o prestació de les obres, subministraments o serveis adquirits. En conseqüència, els poders adjudicadors no poden estar autoritzats a exigir als licitadors que tinguen establida una determinada política de responsabilitat social o mediambiental de l'empresa».

Considerant 98

«És fonamental que els criteris d'adjudicació o les condicions d'execució d'un contracte relacionats amb els aspectes socials del procés de producció es referisquen a les obres, subministraments o serveis que s'hagen de facilitar d'acord amb el contracte de què es tracte. A més, s'haurien d'aplicar de conformitat amb la Directiva 96/71/CE, segons és interpretada pel Tribunal de Justícia de la Unió Europea, i no elegir-se o aplicar-se d'una forma que discrimine, directament o indirectament, els operadors econòmics d'altres estats membres o de tercers països que siguen part en l'ACP o en els acords de lliure comerç en què la Unió siga part. Per consegüent, els requisits que afecten les condicions bàsiques de treball regulades per la Directiva 96/71/CE, com les quanties de salari mínim, han de continuar situant-se en el nivell establert per la legislació nacional o per convenis col·lectius que s'apliquen de conformitat amb el dret de la Unió en el context d'aquesta directiva.

Les condicions d'execució d'un contracte poden tendir també a afavorir l'aplicació de mesures que fomenten la igualtat entre dones i homes en el treball, la major participació de la dona en el mercat laboral i la conciliació del treball i la vida familiar, la protecció mediambiental o animal, respectar en allò substancial els convenis fonamentals de l'Organització Internacional del Treball (OIT) i contractar un nombre de persones discapacitades superior al que exigeix la legislació nacional».

Anàlisi

Les condicions d'execució són les obligacions que l'adjudicatari assumeix al presentar-se al contracte i formular-ne la proposta de forma incondicionada. Es poden articular fins i tot com a condicions especials d'execució i en aquest cas, el seu incompliment pot determinar la resolució del contracte.

En aquesta fase ja tenim un adjudicatari que ha d'executar l'obra, prestar el servei o lliurar el subministrament. També en aquesta fase és possible incorporar clàusules socials sempre que s'indique en l'anunci de licitació i en els corresponents plecs. Convé ressaltar que aquesta fase sembla la més idònia del procediment de contractació per a incloure clàusules de caràcter social, si bé tenint en compte el límit establert en el Considerant 104 de la directiva mencionada: *els requisits relatius a la política de l'empresa en general*. Per tant, les condicions relatives al procés d'execució del contracte han d'estar referides a aquesta concreta prestació.

Possibles clàusules a incloure com a condicions d'execució o com a condicions especials d'execució

A. Clàusules socials

1. Contractació de desempleats de llarga duració en un percentatge del personal destinat a l'execució del contracte.
2. Contractació de treballadors en desocupació en un percentatge del personal destinat a l'execució del contracte.
3. Contractació de persones en situació o risc d'exclusió social adscrites a l'execució del contracte.
4. Aplicació per l'adjudicatària d'un pla d'igualtat per a la plantilla que executarà el contracte. (En cas de valorar-se com a criteri d'adjudicació no podrà imposar-se com a condició d'execució, a menys que es valoren aspectes distints.)
5. Accés de la dona a l'ocupació en condicions d'igualtat en sectors d'activitat on la seua representació és desequilibrada amb relació a la representació d'homes. Tota empresa adjudicatària que dispose d'una representació de dones en plantilla desequilibrada haurà de realitzar durant l'execució del contracte, almenys, una nova contractació de dona o transformar almenys una contractació temporal de dona en contractació indefinida. S'entendrà per plantilla desequilibrada aquella que dispose d'una representació o presència de dones inferior al 40 per cent del total d'aquesta.
6. Estabilitat de l'ocupació: durant l'execució del contracte l'empresa adjudicatària haurà de complir i acreditar que un percentatge de la plantilla adscrita al contracte és indefinida. En el cas d'empreses l'activitat de les quals consistisca a ser contractades o subcontractades habitualment per a la realització de treballs en obres del sector de la construcció, hauran de disposar d'un nombre de treballadors amb contractes indefinits no inferior als percentatges establits en l'article 4.4 de la Llei 32/2006, de 18 d'octubre, Reguladora de la Subcontractació en el Sector de la Construcció.
7. En l'execució del contracte, l'empresa contractista o subcontractista garantirà la igualtat entre dones i homes en el tracte, en l'accés a l'ocupació, classificació professional, promoció, permanència, formació, extinció, retribucions, qualitat i estabilitat laboral, duració i ordenació de la jornada laboral. Així mateix, durant l'execució del contracte l'empresa contractista o subcontractista mantindrà mesures que afavorisquen la conciliació de la vida personal, familiar i laboral de les persones adscrites a l'execució.
8. Les empreses adjudicatàries hauran de subcontractar un percentatge de l'import d'adjudicació amb un centre especial d'ocupació.
9. Les empreses adjudicatàries hauran de subcontractar un percentatge de l'import d'adjudicació amb una empresa d'inserció.
10. Obligació de desenvolupar un projecte d'inserció sociolaboral.
11. L'adjudicatari haurà d'aplicar al personal que executa el contracte les condicions laborals i retributives més beneficioses del conveni col·lectiu de legal aplicació a nivell sectorial i territorial.

B. Clàusules ambientals

1. L'empresa haurà de garantir que durant l'execució del contracte aplica alguna de les pràctiques de caràcter mediambiental següents:
  - a) Lliurament i envasat de béns a granel i no per unitats.

- b) Recuperació o reutilització a càrrec del contractista del material d'envasat i dels productes usats.
- c) Subministrament de béns en recipients reutilitzables.
- d) Recollida, reciclatge o reutilització a càrrec del contractista dels rebutjos produïts durant la utilització o consum d'un producte.
- e) L'eficiència energètica dels productes o serveis.

Es podrà justificar el compliment d'aquesta obligació per mitjà de la presentació del document que acredite que durant l'execució del contracte, l'empresa té implantat i en vigor un sistema de gestió de la qualitat ambiental i/o de gestió energètica, expedit per entitat auditora acreditada. En el cas que en aquest document no s'especifiqui l'aplicació de la mesura de caràcter mediambiental, s'haurà d'aportar, a més, el certificat expedit per l'auditor corresponent en què s'indique que les mesures de caràcter mediambiental exigides estan incloses en el sistema de gestió ambiental/gestió energètica auditat i en vigor.

2. En aquells contractes susceptibles d'incorporar en la seua prestació productes agraris, s'inclourà una condició especial d'execució per la qual s'exigisca el consum de productes ecològics, frescos i/o de temporada, així com de productes de denominació d'origen protegits o amb indicacions geogràfiques protegides o equivalents, en la prestació del servei o en el contingut del subministrament. L'obligació, que haurà de concretar l'òrgan de contractació, s'estableix de la manera següent:

- a) Sobre determinats productes, com ara verdura, fruita, carn, lactis o peixos.
- b) Sobre un import determinat o un percentatge que haurà de ser destinat als productes referits en l'apartat anterior sobre el total del pressupost dedicat a aquests productes.

C. Clàusules ètiques

1. L'empresa o entitat adjudicatària haurà d'incorporar en la prestació del servei o en el contingut del subministrament productes de comerç just, sempre que les característiques del contracte ho permeten. L'obligació, que haurà de concretar l'òrgan de contractació, s'estableix de la manera següent:

- a) L'obligació es podrà referir a la utilització de determinats productes com ara café, té, infusions, cacau, productes tèxtils o altres.
- b) L'exigència de destinar un import o percentatge del pressupost de determinats productes a aquells que ho siguen de comerç just.

La utilització de productes de comerç just s'haurà d'acreditar per mitjà d'un dels dos sistemes de garantia reconeguts en l'àmbit internacional que són l'acreditació de WFTO, atorgada per l'Organització Mundial de Comerç Just, que avala entitats, o el segell Fairtrade, atorgat per l'Organització del Segell de Comerç Just, que certifica productes i és accessible a empreses convencionals, o certificat equivalent.

- Servei Valencià d'Ocupació i Formació (SERVEF)

PLEC DE PRESCRIPCIONS TÈCNIQUES DEL SERVEI DE NETEJA DE LES DEPENDÈNCIES DELS SERVEIS CENTRALS DEL SERVEF, DE LA DIRECCIÓ TERRITORIAL DE VALÈNCIA I DE LA DIRECCIÓ TERRITORIAL D'ALACANT

«El present plec de prescripcions tècniques té per objecte definir amb claredat les condicions de prestació del servei de neteja de les dependències dels serveis centrals del SERVEF, de la Direcció Territorial del SERVEF de València i de la Direcció Territorial del SERVEF d'Alacant.

Aquest servei s'executarà amb mètodes, pràctiques i productes respectuosos per al medi ambient i la salut laboral i inclourà, entre d'altres, la correcta gestió dels residus mantenint un sistema de segregació selectiva d'aquests.

Així mateix, aquest contracte incorpora característiques de tipus social i directament vinculades a accions positives de gènere».

Es preveuen les obligacions específiques següents com a condicions d'execució:

«- L'empresa adjudicatària s'obliga a afavorir l'estabilitat de l'ocupació i la igualtat d'oportunitats entre homes i dones (clàusula 2.5 PPT)».

«- L'empresa contractista ha d'adoptar en l'execució del contracte mesures per a previndre, controlar i eradicar l'assetjament sexual, així com l'assetjament per raó de sexe (clàusula 9.1 PPT)».

«- Les noves contractacions de personal que l'empresa o les empreses adjudicatàries d'aquest contracte hagen de fer per a executar-lo s'han d'efectuar necessàriament entre persones que estiguen en situació legal de desocupació d'acord amb el que estableix l'article 208 del Reial Decret Legislatiu 1/1994, de 20 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la Llei General de la Seguretat Social i, quan siga possible, entre col·lectius amb particulars dificultats d'inserció en el mercat laboral definits en la Llei (clàusula 9.2 PPT)».

3. Males pràctiques

La possibilitat d'introduir en la contractació pública consideracions de tipus social i ambiental, tant si s'estableixen com a condicions especials d'execució del contracte, com si aquestes formen part dels criteris a tenir en compte per a valorar les ofertes, han de reunir dues condicions essencials:

- que no siguin directament o indirectament discriminatòries,
- i que s'assenyalen en l'anunci del contracte o en el plec de condicions.

Basant-se en la dita previsió, les clàusules d'índole social de la contractació pública són admissibles, sempre que respecten els principis comunitaris derivats de les llibertats comunitàries, és a dir, la lliure circulació de persones, mercaderies i capitals, i es respecten, així mateix, els principis derivats d'aquestes: el principi d'igualtat de tracte, no-discriminació i llibertat d'establiment i serveis, reconeixement mutu, proporcionalitat i transparència.

En aquest sentit, adquireixen especial importància els principis bàsics següents promulgats per la Comissió Europea:

- 1. Transparència:** els licitadors han d'estar en igualtat tant en el moment de preparar les seues ofertes com en ser valorades aquestes per l'entitat adjudicadora. I així, és fonamental que els licitadors coneguen, en el moment de preparar les seues ofertes, tots els factors que l'entitat adjudicadora prendrà en consideració per a seleccionar l'oferta. Per tant, els requisits socials i ambientals han de ser especificats de la manera més exhaustiva possible per a poder comparar objectivament les ofertes.
- 2. No-discriminació i llibertat d'establiment i lliure prestació dels serveis:** els aspectes socials i ambientals de l'objecte del contracte no es poden especificar de manera que s'afavorisca determinats proveïdors (exemple: productes exclusius de la localitat d'execució del contracte) o que es limite la documentació acreditativa de compliment dels requisits establits (exemple: ecoetiquetes, estàndards i sistemes de gestió ambiental concrets).
- 3. Tractament equitatiu i mutu reconeixement:** els poders adjudicadors han de reconèixer i acceptar l'acreditació del compliment dels requisits exigits a través de certificacions o documents equivalents als indicats.

A continuació, passem a detallar, d'acord amb els principis anteriorment esmentats, allò que no s'ha de fer i que constitueix el que denominaríem males pràctiques, atenent les diferents fases del procediment de contractació:

1. Definició de l'objecte del contracte i especificacions tècniques

L'entitat adjudicatària té llibertat per a definir l'objecte del contracte, si bé no es tracta d'una llibertat il·limitada. En tot cas, l'entitat adjudicadora ha d'assegurar que el contracte no afectarà l'accés al mercat nacional per part d'altres operadors de la UE. El principi de no-discriminació exigeix un tracte d'igualtat entre tots els licitadors.

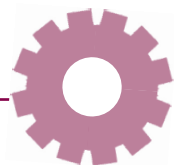

NO ÉS CORRECTE:

- Reservar l'execució de determinats contractes a una classe determinada d'empresa. Per a això, cal que hi haja una llei nacional que ho faça expressament (vegeu l'epígraf 2.1.4. d'aquesta guia: CONTRACTES RESERVATS).
- L'entitat adjudicadora no pot limitar la competència a empreses d'una determinada zona geogràfica o, per exemple, la contractació de productes d'una determinada localitat.

D'altra banda, les especificacions tècniques utilitzades per a definir el contracte no han de ser discriminatòries i han d'estar vinculades a l'objecte del contracte.

En aquest sentit, s'ha de vincular l'objecte del contracte amb els criteris socials i ambientals a introduir, utilitzant conceptes i justificacions relacionades amb el desenvolupament sostenible, la protecció mediambiental o el comerç just.

NO ÉS CORRECTE:

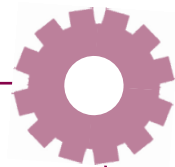
- L'entitat adjudicadora vol adquirir béns que facen una contribució al desenvolupament sostenible, però no pot exigir que els productes porten una etiqueta de comerç ètic, ja que això limitaria l'accés al contracte de productes que no estan certificats però reuneixen normes comercials sostenibles semblants.

Allò convenient és que es permeta als licitadors justificar documentalment el compliment de les dites especificacions tècniques amb etiquetes o certificacions semblants o equivalents.

- Contractació d'equips informàtics amb certificació Energy Star.
- El café haurà de ser de comerç just certificat Fairtrade.
- El paper objecte del contracte haurà de ser certificat segons el programa d'autoetiquetatge Ángel Azul.

2. Solvència tècnica

Els criteris de solvència tècnica social són legalment admissibles quan resulten justificats d'acord amb la naturalesa i el contingut del contracte.

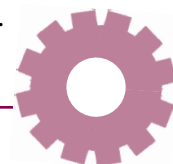
NO ÉS CORRECTE:

- Utilitzar el requisit de solvència tècnica social amb caràcter general.
- El requeriment concret de solvència tècnica no ha d'incórrer en restriccions que vulnereu la lliure concurrència. Així, han d'evitar-se exigències sobre una categoria d'empresa determinada o certificacions específiques.
- Aquest requeriment concret de solvència tècnica no pot ser desproporcionat respecte a les característiques del contracte.

3. Adjudicació

En establir els criteris d'adjudicació, si es tria el criteri de l'oferta econòmicament més avantatjosa, tindrem la possibilitat d'introduir criteris socials i ambientals a l'hora d'avaluar les ofertes.

Aquesta previsió ha de fer-se amb garanties. En aquest sentit, els criteris d'adjudicació socials que es vulguen introduir han d'estar vinculats a l'objecte del contracte i mai han de conferir una llibertat d'elecció il·limitada a l'òrgan adjudicador. Per tant, han de ser específicament i objectivament quantificables i, prèviament, han de mencionar-se expressament en l'anunci de licitació i en els plecs de condicions.

NO ÉS CORRECTE:

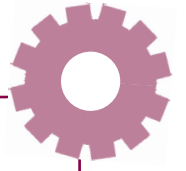
- Utilitzar criteris d'adjudicació relacionats amb adquisicions locals d'equips/estimulació de creació de nous llocs de treball en una determinada localitat.
- Utilitzar com a criteris d'adjudicació clàusules de discriminació positiva a empreses amb major percentatge de dones treballadores.
- Utilitzar com a criteri d'adjudicació que les empreses a valorar tinguen aprovat i aplicat en el moment de presentar la seua proposta tècnica un pla d'igualtat.
- Utilitzar com a criteri d'adjudicació que les empreses a valorar posseïsquen un distintiu oficial com a entitat col·laboradora en igualtat d'oportunitats entre dones i homes.
- Utilitzar criteris d'adjudicació sobre la superació del llindar del 2 % de persones amb discapacitat en no estar vinculat amb l'objecte del contracte i permetre'n només la DA 6a del TRLCSP l'aplicació facultativa en cas de desempat en situacions d'igualtat d'ofertes.
- Utilitzar com a criteri d'adjudicació la utilització d'un percentatge de persones desocupades.
- Utilitzar nous criteris d'adjudicació no inclosos en els plecs.
- Utilitzar criteris d'adjudicació que pogueren atorgar a l'entitat adjudicadora una facultat discrecional indeguda.

4. Execució

És en aquesta fase on la incorporació de criteris d'índole social resulta més efectiva: si es vol que un contractista abaste objectius socials que no estiguen relacionats amb les especificacions tècniques, es poden establir condicions addicionals del contracte relacionades únicament amb el compliment d'aquest.

Han d'estar vinculades al compliment del contracte i incloses en els plecs de condicions.

Resulta convenient indicar, a més, en el plec que les condicions d'execució de caràcter social posseeixen caràcter d'obligacions contractuals essencials i incorporar en el capítol d'infraccions i sancions que el seu incompliment constitueix una infracció molt greu, que pot donar lloc a la rescissió del contracte o a la imposició de penalitats.

NO ÉS CORRECTE:

- Les condicions no poden vulnerar el principi de lliure concurrència, ni tampoc exigir obligacions de caràcter local o nacional.
- Tampoc poden ser especificacions tècniques, criteris de selecció o criteris d'adjudicació camuflats.
- No poden suposar que no puguin ser complides per tots els licitadors.

4. Incorporació de clàusules de Responsabilitat Social en les subvencions

Les clàusules de responsabilitat social poden introduir-se en el procediment de subvencions amb menys restriccions que en les contractacions públiques ja que per definició, tal com disposa l'article 2 de la Llei 38/2003, de 17 de novembre, General de Subvencions, s'entén per subvenció qualsevol disposició dinerària realitzada a favor de persones públiques o privades, i que el projecte, acció, conducta o situació finançada tinga com a objecte el foment d'una activitat d'utilitat pública o interès social o de promoció d'una finalitat pública.

En aquest apartat s'analitzaran les diferents i possibles clàusules de responsabilitat social a incloure en les bases reguladores i la convocatòria d'una subvenció.

La metodologia utilitzada és en primer lloc detallar la normativa estatal i autonòmica que protegeix i fonamenta l'ús de clàusules de responsabilitat social per a, posteriorment, introduir exemples d'aplicació de clàusules en les distintes fases del procediment de concessió de subvencions.

- Criteris o requisits per a obtenir la condició de beneficiari.
- Criteris d'exclusió o prohibició per a ser beneficiari.
- Criteris de concessió.
- Criteris d'obligació.

4.1. Criteris o requisits per a obtenir la condició de beneficiari

Normativa Estatal i Autonòmica

La Llei 38/2003, General de Subvencions, disposa en l'article 13:

«1. Podran obtenir la condició de beneficiari o d'entitat col·laboradora les persones o entitats que estiguen en la situació que fonamenta la concessió de la subvenció o en les quals concórreguen les circumstàncies previstes en les bases reguladores i en la convocatòria».

L'article 165 de la **Llei 1/2015, de 6 de febrer, de la Generalitat, d'Hisenda Pública, del Sector Públic Instrumental i de Subvencions**, estableix que les bases reguladores contindran, com a mínim, els aspectes següents:

«b) Requisits que hauran de complir les persones beneficiàries per a l'obtenció de la subvenció i forma d'acreditar-los».

Anàlisi

La gestió de les subvencions tal com es disposa en l'article 8 de la Llei 38/2003, de 17 de novembre, General de Subvencions, s'ha de fer d'acord amb els principis de publicitat, transparència, concurrència, objectivitat, igualtat i no-discriminació, la qual cosa comporta que no pot incorporar-se un requisit d'accés que infringisca els dits principis generals.

Ara bé, es pot incorporar un requisit d'accés en les bases reguladores sense que vulnere els principis generals enunciats quan siga proporcionat, objectiu i coherent amb la finalitat, el contingut i les activitats que fonamenten la concessió de la subvenció.

Exemples reals a la Comunitat Valenciana

ORDRE 1/2016, de 20 de gener, de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, per la qual s'estableixen les bases reguladores per a la concessió d'ajudes i subvencions en matèria d'atenció a persones amb diversitat funcional, promoció de l'autonomia personal i de l'accessibilitat. (DOCV núm. 7705 de 26.01.2016)

«Article 4. Clàusules socials

1. En les subvencions a entitats, s'estableix com a requisit previ, en el cas d'entitats amb 50 o més treballadors, que aquestes hauran de complir i, si és el cas, acreditar l'obligació establida en la normativa sectorial d'aplicació relativa al nombre o percentatge de persones amb discapacitat que han de figurar en la plantilla de treballadors o, si és el cas, l'exempció de les dites obligacions, d'acord amb el que preveuen l'article 7 de la Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'Estatut de les Persones amb Discapacitat, i el Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell de la Generalitat, pel qual es regulen mesures en els procediments de contractació administrativa i de concessió de subvencions per al foment de l'ocupació de les persones amb discapacitat (DOGV 4907 de 21.12.2004).»

RESOLUCIÓ de 8 d'abril de 2015, del president de l'Institut Valencià de Competitivitat Empresarial (IVACE), per la qual es convoca la concessió d'instruments financers per a projectes d'I+D PIME per a l'exercici 2015. (DOCV núm. 7509 de 21.04.2015)

«Article 3. Actuacions susceptibles de suport. Requisits generals dels projectes objecte del préstec bonificat i subvenció

3.7. L'execució dels projectes no haurà de vulnerar en cap cas el principi de no-discriminació per raó de sexe, raça, origen ètnic, religió, conviccions, discapacitat, edat o orientació sexual, i facilitarà, o almenys no impedirà, l'accessibilitat per a les persones amb discapacitat. Així mateix, haurà d'executar-se en el marc d'un desenvolupament sostenible i de foment de la conservació, protecció i millora del medi ambient, i comptar, quan siga cofinançat pel FEDER, amb un certificat que declare la no-afecció del projecte a la denominada 'Xarxa Natura', espai físic d'especial protecció mediambiental configurat així per la Unió Europea. L'obtenció del dit certificat el gestionarà l'IVACE.»

«Article 4. Empreses beneficiàries

4.4. En especial, les empreses beneficiàries hauran d'estar al corrent en el compliment del Reial Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei General de Drets de les Persones amb Discapacitat i de la seua Inclusió Social, i per al cas en què la present convocatòria compte amb fons comunitaris, de les obligacions contingudes en la Llei 6/2014, de 25 de juliol, de Prevenció, Qualitat i Control Ambiental d'Activitats a la Comunitat Valenciana, i en la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de la dona».

4.2. Criteris d'exclusió o prohibició per a ser beneficiari

Normativa Estatal i Autonòmica

La **Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del Dret d'Associació**, en l'article 4 estableix:

«5. Els poders públics no facilitaran cap tipus d'ajuda a les associacions que en el seu procés d'admissió o en el seu funcionament discriminen per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.»

La **Llei 38/2003, General de Subvencions**, en l'article 13 estableix:

«2. No podran obtenir la condició de beneficiari o d'entitat col·laboradora de les subvencions regulades en aquesta llei les persones o entitats en les quals concórrega alguna de les circumstàncies següents, llevat que per la naturalesa de la subvenció siga exceptuat per la seua normativa reguladora:

a) Haver sigut condemnades per mitjà de sentència ferma a la pena de pèrdua de la possibilitat d'obtenir subvencions o ajudes públiques, o per delictes de prevaricació, suborn, malversació de cabals públics, tràfic d'influències, frauds i exaccions il·legals o delictes urbanístics.

b) Haver sol·licitat la declaració de concurs voluntari, haver sigut declarats insolvents en qualsevol procediment, estar declarats en concurs, llevat que en aquest haja adquirit l'eficàcia un conveni, estar subjectes a intervenció judicial o haver sigut inhabilitats d'acord amb la Llei 22/2003, de 9 de juliol, Concursal, sense que haja conclòs el període d'inhabilitació fixat en la sentència de qualificació del concurs.

c) Haver donat lloc, per causa de la qual hagueren sigut declarats culpables, a la resolució ferma de qualsevol contracte subscrit amb l'Administració.

d) Estar sotmesa la persona física, els administradors de les societats mercantils o aquells que tinguen la representació legal d'altres persones jurídiques, a algun dels supòsits de la Llei 3/2015, de 30 de març, reguladora de l'exercici de l'alt càrrec de l'Administració General de l'Estat; de la Llei 53/1984, de 26 de desembre, d'Incompatibilitats del Personal al Servei de les Administracions Públiques; o que es tracte de qualsevol dels càrrecs electius regulats en la Llei orgànica 5/1985, de 19 de juny, del Règim Electoral General, en els termes establits en aquesta o en la normativa autonòmica que regule aquestes matèries.

e) No estar al corrent en el compliment de les obligacions tributàries o davant de la Seguretat Social imposades per les disposicions vigents, en la forma que es determine reglamentàriament.

f) Tenir la residència fiscal en un país o territori qualificat reglamentàriament com a paradís fiscal.

g) No estar al corrent del pagament d'obligacions per reintegrament de subvencions en els termes que reglamentàriament es determinen.

h) Haver sigut sancionat mitjançant una resolució ferma amb la pèrdua de la possibilitat d'obtenir subvencions d'acord amb aquesta o altres lleis que així ho establisquen.

i) No podran accedir a la condició de beneficiaris les agrupacions previstes en l'article 11.3, paràgraf segon, quan concórrega alguna de les prohibicions anteriors en qualsevol dels seus membres.

j) Les prohibicions d'obtenir subvencions afectaran també aquelles empreses de les quals, per raó de les persones que les regeixen o d'altres circumstàncies, pugui presumir-se que són continuació o que deriven, per transformació, fusió o successió, d'altres empreses en què hagueren concorregut aquelles.

3. En cap cas, podran obtenir la condició de beneficiari o d'entitat col·laboradora de les subvencions regulades en aquesta llei les associacions sotmeses a les causes de prohibició previstes en els apartats 5 i 6 de l'article 4 de la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació.

Tampoc podran obtenir la condició de beneficiari o d'entitat col·laboradora les associacions respecte de les quals s'haguera suspès el procediment administratiu d'inscripció per trobar-se indicis racionals d'il·licitud penal, en aplicació del que disposa l'article 30.4 de la Llei orgànica 1/2002, fins que no es dicte una resolució judicial ferma en virtut de la qual pugui practicar-se la inscripció en el registre corresponent».

Anàlisi

La legislació possibilita el fet que l'entitat convocant establisca en les bases reguladores de la subvenció criteris d'exclusió o prohibició per a resultar beneficiari, però l'aplicació d'aquestes possibles clàusules està limitada a l'existència prèvia d'una sanció penal o administrativa amb caràcter ferm.

Per a utilitzar aquests supòsits, ha de tractar-se de casos molt concrets, per exemple prohibir l'accés a aquelles entitats que no admeten dones com a usuàries sòcies o beneficiàries, establir una prohibició per a percebre subvencions per a aquelles entitats l'actuació o la finalitat de les quals siguen manifestament discriminatòries entre dones i homes, o contraris al principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes, i serà suficient com a mitjà de prova els estatuts legals segellats en el registre mercantil o els estatuts on no s'admeten dones com a sòcies, usuàries o beneficiàries.

Un exemple de conjunt de clàusules tancat podria ser:

No podran obtenir la condició de beneficiàries de la subvenció les persones físiques o jurídiques els fins, sistema d'admissió, trajectòria o actuació de les quals siguen contraris al principi d'igualtat entre dones i homes.

4.3. Criteris de concessió

Normativa Estatal i Autonòmica

La **Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes**, en l'article 35 disposa:

«Les administracions públiques, en els plans estratègics de subvencions que adopten en l'exercici de les seues competències, determinaran els àmbits en què, per raó de l'existència d'una situació de desigualtat d'oportunitats entre dones i homes, les bases reguladores de les corresponents subvencions puguen incloure la valoració d'actuacions d'efectiva consecució de la igualtat per part de les entitats sol·licitants.

A aquests efectes podran valorar-se, entre altres, les mesures de conciliació de la vida personal, laboral i familiar de responsabilitat social de l'empresa o l'obtenció del distintiu empresarial en matèria d'igualtat regulat en el capítol IV del títol IV d'aquesta llei.»

Article 17 de la **Llei 38/2003**:

«les bases reguladores han de concretar els criteris objectius d'atorgament de la subvenció i, si és el cas, la ponderació d'aquests».

Art. 23 de la **Llei 38/2003**:

«1. El procediment per a la concessió de subvencions s'inicia sempre d'ofici.

2. La iniciació d'ofici es farà sempre per mitjà d'una convocatòria aprovada per l'òrgan competent, que desplegarà el procediment per a la concessió de les subvencions convocades segons el que estableix aquest capítol i d'acord amb els principis de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú. La convocatòria haurà de publicar-se en la BDNS, i un extracte d'aquesta, en el Boletín Oficial del Estado, d'acord amb el procediment establert en l'article 20.8. La convocatòria tindrà necessàriament el contingut següent:

[...]

l) Criteris de valoració de les sol·licituds.»

L'article 165 de la **Llei 1/2015, de 6 de febrer, de la Generalitat, d'Hisenda Pública, del Sector Públic Instrumental i de Subvencions**, estableix que les bases reguladores contindran, com a mínim, els aspectes següents:

«f) Criteris objectius d'atorgament de la subvenció i, si és el cas, ponderació d'aquests. En aquells supòsits excepcionals en què l'únic criteri siga el del moment de presentació de les corresponents sol·licituds, s'haurà de fer constar expressament aquesta circumstància».

L'Acord de 27 de març de 2015, del Consell, pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, així com en matèria de subvencions de l'Administració de la Generalitat, en l'apartat nové «Disposicions relatives a la incorporació de criteris socials en les convocatòries de subvencions i ajudes» estableix:

«1. Quan l'objecte de la subvenció pugua ser rellevant en relació amb aspectes de caràcter social, com la igualtat entre dones i homes, la integració social i laboral de persones amb discapacitat i d'altres col·lectius de població especialment desfavorida, i sempre que estiga previst en les corres-

ponents bases reguladores, es podran tenir en compte en les convocatòries de subvencions i ajudes a concedir pels òrgans competents de l'Administració de la Generalitat, algun o alguns dels criteris objectius d'atorgament següents:

a) Principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes, perspectiva de gènere i desenvolupament d'actuacions dirigides a la igualtat efectiva de dones i homes, la qual cosa podrà acreditar-se amb un o més dels mitjans següents:

1r. L'experiència de l'entitat i de l'equip humà en matèria específica d'igualtat de dones i homes, assenyalant actuacions i treballs realitzats en els tres últims anys, així com titulació, formació i experiència específica en matèria de gènere.

2n. Que en l'escriptura fundacional o en els estatuts de l'entitat figure com a objectiu d'aquesta treballar a favor de la igualtat d'homes i dones.

3r. Disposar d'un certificat o distintiu empresarial en matèria d'igualtat, o com a entitat col·laboradora en igualtat d'oportunitats entre dones i homes, o qualsevol altre anàleg de caràcter oficial.

Tot això, sense perjudici de l'obligació imposada a les empreses per la Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la igualtat entre dones i homes, per a obtenir les corresponents ajudes, de disposar dels plans d'igualtat visats pel centre directiu de l'Administració de la Generalitat amb competències en matèria de dona; i hauran de presentar anualment davant del dit organisme un informe d'avaluació de resultats.

b) Creació d'ocupació per a persones amb un grau de discapacitat igual o superior al 33 % a través de l'execució de les activitats objecte de la subvenció.

c) Si es procedeix a la subcontractació que es faci amb entitats socials o sense ànim de lucre.

d) Que concórreguen a la convocatòria empreses d'inserció sociolaboral qualificades com a tals d'acord amb la corresponent normativa estatal i autonòmica.

2. Els òrgans responsables de l'elaboració de les corresponents ordres de convocatòria d'ajudes econòmiques i subvencions destinades a empreses establiran en les bases de les mencionades convocatòries la preferència en l'adjudicació, en cas d'empat de les millors proposicions en la puntuació final obtinguda per les persones sol·licitants, d'aquelles empreses que acreditin, amb anterioritat a la publicació de la norma per la qual es regulen les ajudes o subvencions, ocupar un major percentatge de persones treballadores amb discapacitat en relació amb les respectives plantilles d'aquestes, o bé es comprometen a contractar un percentatge major de persones treballadores amb discapacitat durant l'àmbit temporal de l'ajuda o subvenció. La dita preferència s'aplicarà en els termes establits en l'article 6.1 del Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell, pel qual es regulen mesures en els procediments de contractació administrativa i de concessió de subvencions per al foment de l'ocupació de les persones amb discapacitat.

Així mateix, haurà de tenir-se en compte el que estableix l'article 6.2 del dit Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell, quant a la impossibilitat d'incorporació de treballadors amb discapacitat i l'acreditació per mitjà de mesures alternatives.

Subsidiàriament, es podrà establir la preferència en l'adjudicació en cas d'empat d'aquelles empreses que acreditin, amb anterioritat a la publicació de la norma per la qual es regulen les ajudes o subvencions, ocupar un major percentatge de persones que estiguen entre els col·lectius de població especialment desfavorida, així com de persones amb dificultats d'accés al mercat laboral, com els indicats en el punt 2.c.1r de l'apartat 8 d'aquest acord, o bé es comprometen a contractar un

percentatge major de persones pertanyents als dits col·lectius durant l'àmbit temporal de l'ajuda o subvenció.

L'acreditació dels dits requisits es farà mitjançant una declaració responsable de la persona sol·licitant, sense perjudici de les facultats de la Generalitat de comprovar la validesa de la dita declaració en qualsevol moment, i l'efectivitat de l'ajuda quedarà condicionada al compliment del que preveu la declaració responsable».

Anàlisi

La incorporació de criteris de responsabilitat social en la concessió de subvencions no revesteix cap dificultat jurídica ni tècnica. Per a això, cal que les bases reguladores de la subvenció establisquen les formes, prioritats, criteris, objectius i paràmetres que han de regir la concessió de la subvenció.

Exemples reals a la Comunitat Valenciana

ORDRE 6/2016, de 14 de setembre, de la Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions destinades a associacions, fundacions i altres entitats i organitzacions sense ànim de lucre de la Comunitat Valenciana, per a la realització d'actuacions relacionades amb la formació i divulgació en matèria de responsabilitat social (DOCV núm. 7874 de 15.09.2016).

«Sisena. Criteris objectius de l'atorgament de la subvenció

Els criteris de valoració que es tindran en compte per a la concessió de les subvencions seran els següents:

d) Nivell d'incidència, degudament acreditat, de l'actuació o actuacions a desenvolupar en l'àmbit de la igualtat d'oportunitats entre dones i homes, en la creació d'ocupació per a persones amb un grau de discapacitat igual o superior al 33 % i en el foment de les entitats socials o sense ànim de lucre i de les empreses d'inserció sociolaboral: fins a un (1) punt»

ORDRE 4/2016, de 3 de juny de 2016, de la Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació, per la qual s'estableixen les bases reguladores conjuntes de les subvencions destinades a les entitats locals (ajuntaments, mancomunitats i altres fórmules associatives), entitats ciutadanes, centres valencians en l'exterior (CEVEX) i les seues federacions i confederacions, cases regionals d'altres comunitats a la Comunitat Valenciana, i les seues federacions i confederacions, per al foment de la participació ciutadana, la transparència i l'accés a la informació pública. (DOCV núm. 7798 de 06.06.2016)

«Article 4. Clàusules socials

Com a mesures d'actuació per a afavorir la igualtat d'oportunitats entre dones i homes, i d'integració social i laboral de les persones amb discapacitat, les convocatòries de subvencions podran establir, d'acord amb aquestes bases, com a criteris socials en la valoració de les sol·licituds:

1. L'experiència de l'entitat i de l'equip humà en matèria específica d'igualtat de gènere de persones amb discapacitat i del seu personal, assenyalant actuacions i treballs realitzats en els tres últims anys, així com titulació, formació i experiència específica en matèria de gènere.

2. La creació d'ocupació per a persones amb un grau de discapacitat igual o superior al 33 % a través de l'execució de les activitats objecte de subvenció.

Per a la seua consideració, l'entitat haurà d'acreditar que en el moment de la sol·licitud ja té integrades en la plantilla persones amb discapacitat, o presentar declaració responsable del compromís exprés de la seua incorporació a l'entitat sol·licitant, per a desenvolupar l'objectiu de la subvenció, o de la seua subcontractació per a la prestació de serveis, d'acord amb el procediment establert, dins de la mateixa finalitat.

Article 16. Criteris objectius de l'atorgament de la subvenció

1. La valoració de les sol·licituds de subvenció s'efectuarà atenent els criteris següents, la ponderació dels quals estarà determinada en la corresponent convocatòria.

1.1 Modalitat 1: Foment de la participació ciutadana i del teixit associatiu.

b) Entitat local sol·licitant:

6é. Es valorarà que els projectes desenvolupats per l'entitat relacionats amb la participació ciutadana i el foment de l'associacionisme presten atenció a col·lectius amb dificultats per a la seua integració en la vida municipal (població immigrant, en risc d'exclusió social, diversitat funcional,...).»

[...]

ORDRE 8/2016, de 8 d'abril, de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, per la qual s'aproven les bases reguladores de concessió de subvencions dirigides a centres de dia, programes de prevenció, protecció i inserció de menors en situació de risc o amb mesures jurídiques de protecció, i programes d'emancipació i autonomia personal de joves extutelats que hagen arribat a la majoria d'edat. (DOCV núm. 7760 de 14.04.2016)

«Annex bases. Títol segon

Apartat e) Clàusules socials, que es valorarà per l'existència en l'entitat d'un pla d'igualtat d'homes i dones i per la contractació, temporal o indefinida, de joves que hagueren estat en situació de risc o desemparament durant la seua minoria d'edat. Aquest criteri es valorarà fins a 5 punts.»

ORDRE 6/2016, de 21 de març, de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, per la qual s'estableixen les bases reguladores de les ajudes per a programes de serveis socials especialitzats en l'atenció a dones en situació o en risc d'exclusió social. (DOCV núm. 7751 de 01.04.2016)

«Article 9. Criteris d'atorgament

c) Es valorarà que l'entitat tinga contractada alguna dona procedent dels col·lectius següents: víctimes de violència de gènere, amb discapacitat igual o superior al 33 % o en risc d'exclusió social, amb 5 punts.

El contracte haurà de tenir una duració mínima de sis mesos i estar vigent durant el termini de presentació de sol·licituds i amb una jornada mínima de 20 hores setmanals.

d) Es valorarà que l'entitat dispose d'un certificat o distintiu empresarial en matèria d'igualtat, o com a entitat col·laboradora en igualtat d'oportunitats entre dones i homes, o qualsevol altre anàleg de caràcter oficial, o que tinga entre els seus fns la promoció de la igualtat d'oportunitats entre dones i homes, amb 5 punts».

RESOLUCIÓ de 10 de març de 2016, de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, per la qual es convoca per a l'exercici 2016 les subvencions per al desenvolupament de programes i serveis de promoció d'autonomia de persones amb diversitat funcional (DOCV núm. 7748 de 29.03.2016)

Novè e) Altres criteris funcionals o d'interès social (clàusules socials)

«Es valorarà fins a un màxim de 10 punts, d'acord amb els criteris de valoració següents:

A. L'experiència acreditada de l'entitat i de l'equip humà en matèria específica d'igualtat de gènere de persones amb discapacitat i del seu personal, assenyalant actuacions i treballs realitzats en els tres últims anys, així com titulació, formació i experiència específica en matèria de gènere. Aquest criteri es valorarà amb un màxim de 3 punts, a raó d'1 punt per any acreditat d'implantació d'un pla d'igualtat.

Així mateix, es valorarà amb un màxim de 3 punts si l'entitat, tot i no estar obligada a tenir-ne, es compromet a elaborar i implantar un pla d'igualtat abans del 30 de juny de 2016.

B. La creació d'ocupació per a persones amb un grau de discapacitat igual o superior al 33 % a través de l'execució de les activitats objecte de subvenció. Aquest criteri es valorarà amb un màxim de 7 punts, valorant-se de la manera següent:

Per acreditar l'entitat tenir en la seua plantilla un nombre superior al 3 per 100 de persones amb discapacitat treballant: 7 punts.

Per acreditar l'entitat que té en la seua plantilla un nombre superior al 2 per 100, però inferior al 3 per 100, de persones amb discapacitat treballant: 3 punts.

Per comprometre's a contractar i integrar en la plantilla de l'empresa una persona amb discapacitat, en el programa o servei subvencionat o un altre servei dependent de l'entitat per un període mínim de sis mesos: 3,50 punts, per cada treballador.

Per comprometre's a contractar i integrar en la plantilla de l'empresa una persona amb discapacitat, en el programa o servei subvencionat o un altre servei dependent de l'entitat per un període mínim d'un any: 7 punts».

ORDRE de 9 de març de 2016, de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, per la qual s'aproven les bases i es convoquen quatre beques per a la realització de pràctiques professionals en la Direcció General de l'Agència Valenciana d'Igualtat en la Diversitat. (DOCV núm. 7739 d'11/03/2016)

Annex II. Barem

Apartat E. Altres circumstàncies personals a valorar

«Es concedirà fins a un màxim de 2 punts pels mèrits següents, sempre que estiguen degudament acreditats.

1. Participació activa en les entitats associatives representatives dels col·lectius de la diversitat i la infància. Es valorarà a raó de 0,25 per trimestre amb una puntuació màxima d'1 punt

2. Les persones sol·licitants amb diversitat funcional, víctimes de violència de gènere o víctimes de delictes d'odi, 1 punt».

ORDRE 2/2016, de 15 de febrer, de la Conselleria de Justícia, Administració Pública, Reformes Democràtiques i Llibertats Públiques, per la qual es convoquen tres beques per a la realització de pràctiques professionals en la Direcció General de Reformes Democràtiques. (DOCV núm. 7727 de 24.02.2016)

Annex I. Bases de la convocatòria

Onze: Procés de selecció

«Apartat 4. A fi d'aplicar els principis generals arrellegats en el Reial Decret Llei 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei General de Drets de les Persones amb Discapacitat i de la seua Inclusió Social, i en la Llei 11/2003, de 10 d'abril, sobre l'Estatut de les Persones amb Discapacitat, els supòsits d'empat es resoldran a favor dels aspirants que acrediten el reconeixement d'aquesta condició, segons s'estableix en l'article 2 de la segona llei esmentada».

ORDRE 1/2016, de 20 de gener, de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, per la qual s'estableixen les bases reguladores per a la concessió d'ajudes i subvencions en matèria d'atenció a persones amb diversitat funcional, promoció de l'autonomia personal i de l'accessibilitat. (DOCV núm. 7705 de 26.01.2016)

«Article 4. Clàusules socials

[...]

2. Com a mesures d'actuació per a afavorir la igualtat d'oportunitats entre dones i homes i d'integració social i laboral de les persones amb discapacitat, les convocatòries de subvencions podran establir, d'acord amb aquestes bases, com a criteris socials en la valoració de les sol·licituds:

a) L'experiència de l'entitat i de l'equip humà en matèria específica d'igualtat de gènere de persones amb discapacitat i del seu personal, assenyalant actuacions i treballs realitzats en els tres últims anys, així com titulació, formació i experiència específica en matèria de gènere.

b) La creació d'ocupació per a persones amb un grau de discapacitat igual o superior al 33 % a través de l'execució de les activitats objecte de subvenció. Per a la seua consideració, l'entitat haurà d'acreditar que en el moment de la sol·licitud ja té integrades en la plantilla persones amb discapacitat, o presentar declaració responsable del compromís exprés de la seua incorporació a l'entitat sol·licitant, per a desenvolupar l'objectiu de la subvenció, o de la seua subcontractació per a la prestació de serveis, d'acord amb el procediment establert, dins de la mateixa finalitat.

3. En cas d'empat de puntuació, tindrà la preferència per a l'atorgament i l'ordre de prioritats, les sol·licituds d'aquella entitat i/o entitats que acrediten que, amb anterioritat a la publicació de la corresponent convocatòria, disposen d'un major percentatge de persones treballadores amb discapacitat en relació amb les respectives plantilles d'aquestes, o bé es comprometen a contractar un percentatge major de persones treballadores amb discapacitat durant l'àmbit temporal de l'ajuda o subvenció. La dita preferència s'aplicarà en els termes establerts en l'article 6.1 del Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell, pel qual es regulen mesures en els procediments de contractació administrativa i de concessió de subvencions per al foment de l'ocupació de les persones amb discapacitat. Així mateix, s'haurà de tenir en compte el que estableix l'article 6.2 del dit Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell, quant a la impossibilitat d'incorporació de treballadors amb discapacitat i l'acreditació per mitjà de mesures alternatives».

ORDRE 8/2015, de 3 de desembre, de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, per la qual s'estableixen les bases reguladores i la convocatòria d'ajudes destinades a reparar els efectes produïts per la sequera en el cultiu de l'ametler en l'àmbit de la Comunitat Valenciana per als exercicis 2015 i 2016 (DOCV núm. 7679 de 16.12.2015)

«Article 7. Procediment de concessió i òrgans competents

6. [...] En el cas d'igualtat entre sol·licituds, s'atendran en primer lloc els sol·licitants que acrediten que ocupaven, amb anterioritat a la publicació d'aquesta ordre, un major percentatge de treballadors amb discapacitat en relació amb les seues respectives plantilles, o que es comprometen a contractar un percentatge major de treballadors amb discapacitat durant l'àmbit temporal de la subvenció o que acrediten un increment en les quotes previstes en la normativa vigent per a les mesures alternatives a la contractació de treballadors amb discapacitat, d'acord amb el Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell de la Generalitat. Si persisteix l'empat en l'ordenació anterior, tindran prioritats els expedients amb data de registre d'entrada anterior[...].»

ORDRE 7/2015, d'1 de desembre, de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, per la qual s'aproven les bases reguladores de les subvencions en matèria d'instal·lació de joves agricultors, en el marc del Programa de Desenvolupament Rural de la Comunitat Valenciana 2014-2020. (DOCV núm. 7675 de 10.12.2015)

«Article 8. Estudi i baremació

e) Sol·licituds corresponents a dones que accedisquen a la titularitat de l'explotació, de manera individual o per mitjà de titularitat compartida segons es defineix en la Llei 35/2011, de titularitat compartida de les explotacions agràries (5 punts)».

ORDRE 7/2015, de 10 de novembre, de la Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball, per la qual s'estableixen les bases reguladores de les subvencions públiques destinades a la integració sociolaboral de treballadors i treballadores en situació o risc d'exclusió social en empreses d'inserció i en empreses ordinàries de treball. (DOCV núm. 7657 de 13.11.2015)

«Huitena. Procediment de concessió

2. En el cas que distintes sol·licituds tingueren la mateixa data d'entrada i d'expedient complet, es prioritzarà l'expedient corresponent a l'empresa sol·licitant que tinga un nombre més gran de treballadors amb la condició de dona; si l'empat persistira, es prioritzarà l'expedient corresponent a l'empresa sol·licitant que tinga nombre més gran de persones amb discapacitat en plantilla».

ORDRE 1/2015, de 5 d'agost, de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, per la qual s'estableixen ajudes compensatòries pels costos de prevenció i eradicació de salmonel·losi en avicultura. (DOCV núm. 7611 de 09.09.2015)

«Apartat nové. Criteris de preferència

Si el conjunt d'ajudes sol·licitades supera els fons disponibles, s'ordenaran les sol·licituds segons el nombre d'animals afectats pel programa, i s'atendrà en primer lloc les sol·licituds a què afecte un nombre més gran d'animals de l'espècie *Gallus gallus* i *Meleagris gallopavo*.

En cas d'empat en la puntuació final obtinguda pels sol·licitants, tindran preferència aquelles empreses que acrediten ocupar un major percentatge de treballadors amb discapacitat en relació amb les seues respectives plantilles».

ORDRE 23/2015, d'1 de desembre, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es convoquen beques per a l'alumnat que inicia els seus estudis universitaris de grau i per a l'alumnat que finalitza els seus estudis universitaris en el curs acadèmic 2015-2016 en les universitats públiques de la Comunitat Valenciana. (DOCV núm. 7671 de 03.12.2015)

Tercera. Criteris d'adjudicació

1. «Les ajudes es concediran en règim de concurrència competitiva. En el cas que l'import de les ajudes proposades per a la concessió supera l'import global màxim a què fa referència l'apartat segon d'aquesta ordre, aquestes ajudes s'adjudicaran, en ordre descendent, d'acord amb la nota mitjana obtinguda en la prova o l'ensenyament que permeta l'accés a la universitat. En aquest supòsit, les ajudes s'adjudicaran fins que s'esgoti l'import global màxim abans esmentat, i quedarà exclòs de la beca l'alumnat la nota d'accés del qual siga inferior a la de l'últim alumne/a a què s'haja concedit la

beca, en virtut de l'import global màxim previst en l'apartat segon d'aquesta ordre. Per als casos de nou ingrés, quan hi haguera empat, tindrà preferència el sexe infrarepresentat en la titulació a què s'opte».

RESOLUCIÓ de 21 de maig de 2015, de la presidenta de Culturarts Generalitat, per la qual es convoca la concessió d'ajudes per a la producció audiovisual. (DOCV núm. 7531 de 22.05.2015)

«Quarta. Presentació de sol·licituds. Requisits generals

3.3. *Declaració responsable de compliment de la normativa sobre integració laboral de persones amb discapacitat o, si és el cas, l'exempció de la dita obligació, d'acord amb el que es disposa en l'article 7 de la Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'Estatut de les Persones amb Discapacitat (DOGV 4.479, de 11.04.2003), i en el Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell de la Generalitat, pel qual es regulen mesures en els procediments de contractació administrativa i de concessió de subvencions per al foment de l'ocupació de les persones amb discapacitat (apartat F del model de sol·licitud).*

Sisena. Criteris de valoració. Percentatge entre modalitats

2.4. *En el cas que un dels autors (del guió) siga dona valenciana, es podrà sumar 1 punt més a la puntuació d'aquest bloc. En el cas que dos dels autors siguen dones valencianes, se sumaran 2 punts més a la puntuació d'aquest bloc.*

En el cas que dues de les direccions tècniques siguen ocupades per dones valencianes, es podrà sumar 1 punt més a la puntuació d'aquest bloc. En el cas que quatre de les direccions tècniques siguen ocupades per dones valencianes, es podran sumar 2 punts més a la puntuació d'aquest bloc. El màxim de punts que es podrà aconseguir en aquest bloc serà de 9 punts.

Si l'equip tècnic i artístic aconseguira la paritat entre homes i dones se sumarien 2 punts al projecte, sempre amb el límit dels 20 punts corresponents a aquest apartat. S'entendrà paritat sempre que hi haja una proporció entre un màxim d'un 60 % i un mínim del 40 % en ambdós gèneres.

En el cas que un dels autors (de la música) siga dona valenciana, es podrà sumar 1 punt més a la puntuació d'aquest bloc. En el cas que dos dels autors siguen dones valencianes, se sumaran 2 punts més a la puntuació d'aquest bloc».

[...]

ORDRE 4/2015, de 3 de desembre, de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública, per la qual s'aproven les bases reguladores de les subvencions en matèria d'atenció i prevenció de les drogodependències i altres trastorns addictius. (DOCV núm. 7675 de 10.12.2015)

«Article 11. Criteris de valoració

5. *En cas d'empat en la puntuació final, tindran preferència en l'adjudicació en la puntuació final obtinguda pels sol·licitants, aquelles entitats que acrediten, amb anterioritat a la publicació de la norma per la qual es regulen les ajudes o subvencions, ocupar un percentatge més gran de treballadors amb discapacitat en relació amb les respectives plantilles d'aquestes, o bé es comprometen a contractar un percentatge més gran de treballadors amb discapacitat durant l'àmbit temporal de l'ajuda o subvenció».*

RESOLUCIÓ de 28 de desembre de 2015, de la Direcció General del Servei Valencià d'Ocupació i Formació, per la qual s'aprova la convocatòria de subvencions per a la realització d'accions formatives dirigides prioritàriament a persones ocupades a càrrec de l'exercici pressupostari 2016 (DOCV núm. 7688 de 30.12.2015).

«Quart. Forma i termini de presentació de les sol·licituds i documents i informació que han d'adjuntar-se

3.g. Declaració responsable sobre el compliment de la normativa sobre integració laboral de persones amb discapacitat o, si és el cas, l'exempció de la dita obligació.»

«Sisé. Criteris de valoració de sol·licituds

F) Aplicació de mesures de responsabilitat social.

Es valorarà amb un màxim de 10 punts un percentatge igual o superior al 20 % de persones amb diversitat funcional (1), persones afectades amb trastorn mental greu, persones en situació o risc d'exclusió social (2) i dones víctimes de violència de gènere, incloses en les plantilles de les entitats sol·licitants, els percentatges inferiors al 20 % es valoraran proporcionalment d'acord amb la fórmula següent:

Nombre de persones pertanyents als col·lectius esmentats inclòs en la plantilla / Nombre de persones en plantilla x 50

(1) Persones amb discapacitat física, psíquica o sensorial.

(2) Immigrants, minories ètniques.

Accions positives que garantisquen i promoguen la igualtat efectiva entre dones i homes.

S'atorgarà un màxim de 10 punts a aquelles entitats que acrediten la promoció de la igualtat efectiva d'oportunitats entre dones i homes per mitjà de l'acreditació d'un o més dels mitjans següents:

Que en l'escriptura fundacional o en els estatuts de l'entitat figure com a objectiu d'aquesta treballar a favor de la igualtat d'homes i dones (5 punts).

Disposar d'un certificat o distintiu empresarial en matèria d'igualtat, o com a entitat col·laboradora en igualtat d'oportunitats entre homes i dones, o qualsevol altre anàleg de caràcter oficial (5 punts)».

RESOLUCIÓ de 22 de desembre de 2015, del president, per la qual es convoquen ajudes en matèria d'eficiència energètica en la indústria i els edificis del sector terciari per a l'exercici 2016. (DOCV núm.7688 de 30.12.2015)

«Article 6. Beneficiaris

En especial, els beneficiaris hauran d'estar al corrent en el compliment de la Llei 2/2006, de 5 de maig, de Prevenció de la Contaminació i Qualitat Ambiental; del Reial Decret Legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de Drets de les Persones amb Discapacitat i de la seua Inclusió Social; de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, i de la Llei 9/2003, de 2 d'abril, per a la igualtat entre dones i homes.

Article 8. Presentació de sol·licituds i documentació annexa

2.2.8. Declaració responsable (implementada en l'apartat destinat per a això en la mateixa sol·licitud) sobre el compliment de la normativa d'integració laboral de persones amb discapacitat o, si és el

cas, l'exempció de la dita obligació, en els termes establits en l'article 5 del Decret 279/2004, de 17 de desembre, del Consell de la Generalitat.

Article 9. Instrucció i avaluació de sol·licituds

3. En el cas d'empat en la puntuació final obtinguda després de l'aplicació dels criteris d'avaluació, tindran preferència en l'adjudicació de les ajudes aquells sol·licitants que acrediten que, amb anterioritat a la publicació d'aquesta convocatòria, ocupen un major percentatge de persones treballadores amb discapacitat, o bé es comprometen a contractar un percentatge major de persones treballadores amb discapacitat durant l'àmbit temporal de l'ajuda o subvenció. L'aplicació d'aquesta preferència es farà en els termes de l'article 6 del Decret 279/2004, de 17 de desembre, de Consell, pel qual es regulen mesures en els procediments de contractació administrativa i de concessió de subvencions per al foment de l'ocupació de les persones amb discapacitat.

Subsidiàriament, tindran preferència en l'adjudicació aquells sol·licitants que acrediten que, amb anterioritat a la publicació d'aquesta convocatòria, ocupen major percentatge de persones que estiguen entre els col·lectius de població especialment desfavorida, així com de persones amb dificultats d'accés al mercat laboral, com les especificades en el punt 2.c.1 de l'apartat huité de l'Acord de 27 de març de 2015, del Consell, pel qual s'estableixen directrius per a l'aplicació de clàusules de caràcter social en la contractació de l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic, així com en matèria de subvencions de l'Administració de la Generalitat, o bé es comprometen a contractar un percentatge major de persones pertanyents als dits col·lectius durant l'àmbit temporal de l'ajuda o subvenció.

L'acreditació d'aquests requisits es farà per mitjà de declaració responsable, sense perjudici de les facultats de l'IVACE de comprovar la validesa de la dita declaració en qualsevol moment, i l'efectivitat de l'ajuda quedarà condicionada al compliment del que preveu aquesta».

4.4 Criteris d'obligació

Normativa Estatal i Autonòmica

Article 14.1 de la dita **Llei 38/2003, de 17 de novembre**, en els apartats *a* i *b* assenyala com a obligacions del beneficiari:

«a) Complir l'objectiu, executar el projecte, realitzar l'activitat o adoptar el comportament que fonamenta la concessió de les subvencions.

b) Justificar davant de l'òrgan concedent o l'entitat col·laboradora, si és el cas, el compliment dels requisits i les condicions, així com la realització de l'activitat i el compliment de la finalitat que determinen la concessió o el gaudi de la subvenció».

Anàlisi

Com a últim punt de l'apartat de subvencions públiques, analitzarem la possibilitat d'establir obligacions relacionades amb la inclusió de clàusules de responsabilitat social que vinculen preceptivament les entitats que concórreguen a la convocatòria.

Es tracta d'establir i fixar en les bases reguladores obligacions concretes i específiques en matèria de responsabilitat social, les quals resultaran per complet exigibles a l'entitat beneficiària o col·laboradora, i l'incompliment de les quals donaria lloc a la imposició de sancions i al reintegrament de les quanties percebudes.

Alguns exemples de clàusules que es podrien incloure com a obligació són:

- Fer constar que en tota la informació o publicitat que s'efectue de l'activitat o l'objecte de la subvenció s'utilitzarà un llenguatge no sexista.
- Tots els materials, imatges i documentació evitaran les imatges discriminatòries de les dones i fomentaran valors d'igualtat, pluralitat de rols i corresponsabilitat entre dones i homes.
- La memòria haurà d'incloure un informe que comprega les mesures d'igualtat adoptades, impacte i incidències i les dades estaran desglossades per sexe del nombre de persones usuàries o beneficiàries de la prestació subvencionada.

Exemples reals a la Comunitat Valenciana

ORDRE 1/2016, de 20 de gener, de la Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, per la qual s'establixen les bases reguladores per a la concessió d'ajudes i subvencions en matèria d'atenció a persones amb diversitat funcional, promoció de l'autonomia personal i de l'accessibilitat. (DOCV núm. 7705 de 26.01.2016)

«Article 4. Clàusules socials

...

4. Com a obligació específica, per a la realització de l'activitat subvencionada, s'incorporarà la perspectiva de gènere en totes les memòries justificatives d'actuacions i informe d'avaluació de resultats que han de presentar al final de l'exercici les entitats subvencionades per al manteniment de centres, desenvolupament de programes i serveis de promoció d'autonomia personal de persones amb diversitat funcional.»

RESOLUCIÓ de 22 de desembre de 2015, del president, per la qual es convoquen ajudes en matèria d'eficiència energètica en la indústria i els edificis del sector terciari per a l'exercici 2016. (DOCV núm. 7688 de 30.12.2015)

«Article 13. Obligacions dels beneficiaris

L'execució dels projectes no haurà de vulnerar en cap cas el principi de no-discriminació per raó de sexe, raça, origen ètnic, religió, conviccions, minusvalideses, edat o orientació sexual, i hauran de facilitar, o almenys no impedir l'accessibilitat per a les persones amb discapacitat.»

5. Clàusules lingüístiques en el procediment de contractació i en subvencions

La Llei orgànica 1/2006, de 10 d'abril, de reforma de la Llei orgànica 5/1982, d'1 de juliol, de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, en l'article sisé assenyala que «la Generalitat garantirà l'ús normal i oficial de les dues llengües i adoptarà les mesures necessàries per a assegurar-ne el coneixement», «ningú podrà ser discriminat per raó de la seua llengua» i «s'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià».

La Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV), en el preàmbul assenyala que «la Generalitat Valenciana té un compromís irrenunciable en la defensa del patrimoni cultural de la Comunitat Autònoma i d'una manera especial amb la recuperació del valencià, llengua històrica i pròpia del nostre poble, del qual constitueix la més peculiar senya d'identitat», «té el dret i el deure de tornar la nostra llengua a la categoria i el lloc que mereix», «per a aconseguir l'equiparació total amb el castellà» i «superar la relació de desigualtat que hi ha entre les dues llengües oficials».

La finalitat última de la llei és aconseguir, per mitjà de la promoció del valencià, l'equiparació efectiva amb el castellà i garantir l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes en condicions d'igualtat i desterrar qualsevol forma de discriminació lingüística», amb una «perspectiva d'equiparació lingüística i de recuperació del valencià [...] com a factor fonamental per a fer realitat el dret que tot ciutadà té a conèixer i usar el valencià». El valencià «és part substancial del patrimoni cultural de tota la nostra societat, i la recuperació i extensió del seu ús és un dels factors de retrobament de la nostra identitat de poble». És responsabilitat dels poders públics «el foment de la utilització del valencià en les activitats administratives i el seu coneixement pels funcionaris i empleats públics».

Pel que fa a l'actuació dels poders públics, en l'article 27 s'especifica que es «fomentarà l'ús del valencià en totes les activitats administratives dels òrgans dependents d'aquesta»; i en l'article 33, que «els poders públics valencians fomentaran en l'àmbit de la seua competència i d'acord amb el que disposa aquesta llei, l'ús del valencià en les activitats professionals, mercantils, laborals, sindicals, polítiques, recreatives, artístiques i associatives»; mentre que l'article 34 determina que «el Govern Valencià assumirà la direcció tècnica i la coordinació del procés d'ús i ensenyament del valencià assessorant totes les administracions públiques i particulars, i prenent les mesures necessàries per fomentar l'ús i l'extensió del valencià». Tot allò el que s'ha mencionat, per a aconseguir, com diu l'article 37, «el dret efectiu que tots els ciutadans tenen de conèixer-lo i usar-lo».

Clàusula lingüística com a criteri de concessió en subvencions

ORDRE de 6/2016, de 14 de setembre, de la Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió de subvencions destinades a associacions, fundacions i altres entitats i organitzacions sense ànim de lucre de la Comunitat Valenciana, per a la realització d'actuacions relacionades amb la formació i divulgació en matèria de responsabilitat social. (DOCV núm. 7874 de 15.09. 2016)

«Sisena. Criteris objectius de l'atorgament de la subvenció

Els criteris de valoració que es tindran en compte per a la concessió de les subvencions seran els següents:

c) Ús del valencià durant l'exercici de l'activitat i/o en les distintes publicacions que, si és el cas, es generen amb motiu de la seua organització i per a la difusió i divulgació dels seus resultats: fins a dos (2) punts».

ORDRE 4/2016, 3 de juny de 2016, del conseller de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació, per la qual s'estableixen les bases reguladores conjuntes de les subvencions destinades a les entitats locals (ajuntaments, mancomunitats i altres formules associatives), entitats ciutadanes, centres valencians en l'exterior (CEVEX) i les seues federacions i confederacions, per al foment de la participació ciutadana, la transparència i l'accés a la informació pública. (DOCV núm. 7798 de 06.06. 2016)

«Article 16. Criteris objectius de l'atorgament de la subvenció

1. La valoració de les sol·licituds de subvenció s'efectuarà atenent els criteris següents, la ponderació dels quals estarà determinada en la convocatòria corresponent.

B) Entitat local sol·licitant:

B.5. Ús del valencià com a llengua vehicular durant l'exercici de l'activitat i en les distintes publicacions que, si és el cas, es generen amb motiu de la seua organització i per a la difusió dels seus resultats».

Clàusula lingüística com a condició especial d'execució en la contractació

Sempre que la normativa reguladora sobre l'ús del valencià no establisca una altra cosa, l'òrgan de contractació podrà incloure la clàusula següent:

L'empresa adjudicatària en el seu àmbit d'actuació i pel que fa a l'execució del contracte adoptarà les mesures necessàries per a garantir la presència del valencià:

- Tota la publicitat, imatge, cartelleria, materials, etc. en qualsevol suport, haurà d'utilitzar les dues llengües oficials a la Comunitat Valenciana.
- Igualment, haurà de garantir-se, durant la prestació del contracte, el dret del ciutadà a ser atés en les dues llengües oficials.

No obstant això, passem a detallar algun exemple que pot ser d'utilitat:

1. Contracte l'objecte del qual és la prestació del servei d'escola d'estiu en un municipi de la Comunitat Valenciana.

Com a obligacions de l'adjudicatari s'estableixen, entre altres, «en la seua relació directa amb els alumnes, l'empresa adjudicatària haurà de garantir el dret d'aquests a ser atesos en les dues llengües oficials. Amb aquesta finalitat l'empresa destinarà per a l'exercici de les funcions de coordinador, monitor i la resta de personal de suport, un nombre apropiat d'efectius capacitats per al desenvolupament de les seues funcions en valencià».

2. Contracte l'objecte del qual és la prestació del servei de bar cafeteria en un organisme autònom municipal.

S'estableixen com a obligacions de l'adjudicatari que «aquest quedarà obligat, respecte al personal que ocupe en l'execució del contracte i sota la seua responsabilitat, al compliment de les disposicions vigents en matèria lingüística a la Comunitat Valenciana i haurà de garantir que el personal o

part d'aquest tinga el suficient coneixement de valencià per a, almenys, entendre'l i parlar-lo amb normalitat».

Bibliografia

Per a l'elaboració d'aquesta guia, s'han consultat les fonts següents:

- **Con-r.** Fòrum de contractació socialment responsable.
- **RETOS.** Xarxa de Territoris Socialment Responsables.
- **Forética.** Associació d'Empreses i Professionals de la RSE.

Així mateix, s'han consultat els materials següents:

- **Ajuntament de Madrid.** Instrucció 1/2016, relativa a la incorporació de clàusules socials en els contractes subscrits per l'Ajuntament de Madrid, els seus organismes autònoms i les entitats del sector públic municipal, aprovada el 19 de gener de 2016.
- **Ajuntament de Castelló.** Instrucció per a la inclusió de criteris socials en la contractació pública de l'Ajuntament de Castelló, aprovada el 18 de maig de 2012.
- **Diputació de Còrdova.** Delegació de Medi Ambient i Promoció Agropecuària. Guia pràctica per al desenvolupament de la contractació pública sostenible. Sostenibilitat en les compres i contractacions públiques pas a pas.
- **Govern Basc.** Guia de contractació pública socialment responsable. Lesmes Zabalegui, Santiago. Álvarez d'Eulate Bada, Leire.
- **Govern de Navarra.** Guia per a incorporar la perspectiva de gènere en les subvencions i els contractes públics. Lesmes Zabalegui, Santiago.
- **Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Finances. Junta Consultiva de Contractació Administrativa.** Guia per a la inclusió de clàusules contractuals de caràcter social. Barcelona 2010 (versió revisada 2014).
- **Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat. Direcció General per a la Igualtat d'Oportunitats. Institut de la Dona.** Guia per a la incorporació de clàusules de gènere en les convocatòries de subvencions d'I+D+I. Febrer de 2014.